

Biblioteka
Raczyńskich

2014–2022

raport

SZANOWNI PAŃSTWO,

gdy osiem lat temu wchodziłam do Biblioteki Raczyńskich jako jej nowy dyrektor, nie mogłam wiedzieć, jak intensywny i pełen wyzwań będzie to czas. Dziś z dumą prezentuję Państwu efekty działalności jednej z najważniejszych instytucji kultury w Poznaniu.

Biblioteka Raczyńskich wygląda dziś inaczej niż kilka lat temu, ponieważ powoli następuje w niej zmiana pokoleniowa, pracownicy znajdują nowe formy działania, aby jak najlepiej odpowiadać na potrzeby czytelników. Do zmodernizowanego historycznego gmachu powróciły książki, siedem filii pracuje w nowych lokalach, siedem kolejnych zostało wyremontowanych, osadziliśmy się na Naramowicach, w przestrzeni miasta stało, uzupełniając sieć biblioteczną, jedenaście książkomatów. W Bibliotece widać seniorów biorących udział w warsztatach komputerowych, dzieci korzystające z cyklicznych i pojedynczych zajęć, młodzież uczestnicząca w szkoleniach internetowych, czytelnicy licznie przychodzą na spotkania autorskie, wystawy i koncerty. Bezcenna kolekcja atlasów poddana została konserwacji i digitalizacji, zorganizowaliśmy międzynarodową i interdyscyplinarną konferencję „Wojna i książka”. Znajdujące się w naszych zbiorach akta braci czeskich i białoruski Tristan – zabytek literatury świeckiej – wpisane zostały na Listy Światową i Krajową Pamięć Świata UNESCO. „Moje pamiętniki” Marii Ogińskiej, wydane przez nas, właśnie tłumaczone są na język litewski.

Chciałam, aby to podsumowanie minionych ośmiu lat przypominało nam wszystkim, jak intensywne życie trwa w Bibliotece Raczyńskich – bez względu na pandemię, pory roku i otaczającą rzeczywistość. Wiem, że tak będzie w kolejnych latach – ale zanim nadejdzie przyszłość, obróćmy się – na chwilę – wstecz...

Dziękuję pracownikom Biblioteki Raczyńskich, jej czytelnikom, poznanianom i Władzom Miasta za minione osiem lat – i składam w Państwa ręce raport o naszej Bibliotece w latach 2014–2022.

Anna Gruszecka
Poznań, 31 sierpnia 2022 r.

SPIS TREŚCI

1. LUDZIE 5
2. NAGRODY 9
3. CODZIENNOŚĆ. ROZWÓJ. INNOWACJE 13
4. WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI 46
5. FUNDUSZE ZEWNĘTRZNE / DOTACJE / GRANTY 49
6. USPRAWNIAENIA 52

1. LUDZIE

Co prawda słowo „biblioteka” pochodzi od greckiego *biblion* oznaczającego książkę, ale nie ma biblioteki bez ludzi, czytelników, bibliotekarzy i pracowników Biblioteki. To oni wpływają na kształt instytucji, wybierają książki, które znajdują się na półkach, kształtują jej program i przestrzeń, spotykają się, rozmawiają, czytają i słuchają w siedzibie i filiach oraz oddziałach muzealnych Biblioteki Raczyńskich. W ciągu minionych ośmiu lat w Bibliotece Raczyńskich w sumie pracowało 430 osób – niektórzy w tym czasie kończyli swoje życie zawodowe po kilkudziesięciu czy kilkunastu latach pracy, inni przychodzili na chwilę, na zastępstwo, inni podejmowali decyzję o rozwoju zawodowym w innym miejscu, niektórzy rozpoczynali przygodę z biblioteką, wielu związanych jest z nią od lat. Dzisiaj w Bibliotece pracuje około 220 osób.

Jednym z zadań nałożonych ustawowo na biblioteki publiczne jest dokształcanie pracowników. Przez minione 8 lat ten cel realizowany był w Bibliotece Raczyńskich szczególnie intensywnie. To bibliotekarze z Raczyńskich byli najliczniej reprezentowaną grupą pracowników bibliotek z Polski na wielkim wydarzeniu bibliotecznego świata: Światowym Kongresie Bibliotek i Informacji Międzynarodowej Fede-

racji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji IFLA, który odbył się w 2017 roku we Wrocławiu. Koszt udziału i pobytu 12 osób (większość bibliotek wysłała 2 osoby) został potraktowany w Bibliotece Raczyńskich jako ważna inwestycja w rozwój pracowników. Podobną inwestycją było zdobycie dofinansowania od Organizatora, którym jest Miasto Poznań, na organizację specjalnie stworzonych dla naszej Biblioteki studiów podyplomowych z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej. Specyfika Biblioteki Raczyńskich to jej podwójna natura: jest biblioteką publiczną i naukową, a zatem kształcenie bibliotekarzy powinno te dwoistość uwzględniać. Stąd decyzja o specjalnym programie studiów, skonstruowanym zgodnie z tymi wymaganiami przez prof. Artura Jazdona, wieloletniego dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej UAM i jednego z najlepszych fachowców w tej dziedzinie w Polsce. Studia przedłużyły się nieco z powodu pandemii i ograniczeń przez nią spowodowanych, ale w lutym 2022 roku zostały ukończone egzaminem przez 20 osób.

Istotnym elementem rozwoju zawodowego są szkolenia, na które Biblioteka kierowała przez minione osiem lat pracowników wykonujących różne zadania. Ich liczba została bardzo zwiększona w stosunku do lat

poprzednich. Obejmowały one zagadnienia związane z obsługą czytelników, dokształcanie merytoryczne w zakresie wykonywanych zadań, kwestie związane z prawem pracy i wiele innych.

Bibliotekarki Biblioteki Raczyńskich istotnie przyczyniły się do zorganizowania i przeprowadzenia 12 Forum Młodych Bibliotekarzy w Poznaniu w 2019 roku. Biblioteka jako instytucja była współorganizatorem tego spotkania odbywającego się regularnie pod auspicjami Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W spotkaniu uczestniczyła także zaproszona grupa 13 pracowników bibliotek z Ukrainy, a jednym z elementów programu był spektakl przygotowany przez Asz.teatr z wykorzystaniem archiwalnych materiałów Biblioteki Raczyńskich, sprawozdań i korespondencji z czytelnikami.

Minione osiem lat w historii Biblioteki Raczyńskich to także czas przyciągnięcia do instytucji nowej publiczności, szczególnie w związku z wydarzeniami kulturalnymi i edukacyjnymi. W 2013 roku oddane zostało do użytku nowe skrzydło siedziby Biblioteki, ale wciąż jeszcze byli poznaniacy, którzy znali tę przestrzeń tylko ze zdjęć. Dlatego istotne było nie

tylko poznanie możliwości, jaką dawała nowa przestrzeń, ale także stworzenie dodatkowych – ponad wypożyczanie książek, filmów i audiobooków – powodów dla odwiedzenia nowoczesnej Biblioteki. Na charakterystykę tych wydarzeń będzie jeszcze miejsce, natomiast warto podkreślić udział Biblioteki w projekcie „Rozwój publiczności” – studiach podyplomowych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza z udziałem międzynarodowego konsorcjum eksperckiego, kierowanych przez dr. Marcina Poprawskiego. Prócz możliwości zdobywania wiedzy uczestnictwo w projekcie dało możliwość wymiany doświadczeń, a udział bibliotekarki z Ukrainy pozwoliło na rozwinięcie kompetencji w wyniku uzyskania cennych wskazówek dotyczących poszerzenia księgozbioru w języku ukraińskim jeszcze przed wybuchem wojny w tym kraju.

O użytkownikach bibliotek rzadko myśli się w kategoriach „publiczności” – wpływa na to fakt, że korzystanie z bibliotek publicznych jest w Polsce bezpłatne i jego cechą jest także regularność, której rytm wyznacza potrzeba czytelnika. Budowanie więc związku czytelnika z instytucją wymaga specyficznych narzędzi, innych niż w innych instytucjach kultu-

ry. W przypadku Biblioteki Raczyńskich obejmowały one między innymi regularne badanie preferencji czytelników (w tym śledzenie trendów na podstawie statystyk wypożyczeń, tworzenie listy najpopularniejszych wydawnictw oraz wystawy „Co czyta Poznań”), budowanie publiczności wśród dzieci i rodziców cyklami promującymi zarówno nowości, jak i klasykę literatury dla dzieci („Bajeczne niedziele”, „Jesień z ...”), wymyślanie i tworzenie cykli wydarzeń dla stałych użytkowników oraz potencjalnych czytelników (w tym „Mól w sieci” – dla młodych doro-

ślących, „Czyta Pani czyta” – o literaturze obyczajowej w związku z jej niezmienną popularnością w statystykach bibliotek, „Porannik książkowy” – cykl spotkań przedpołudniowych, ambitna i rozwojowa alternatywa dla telewizji śniadaniowych, CZYTATY – odpowiadający na zapotrzebowanie społeczne cykl wydarzeń szczególnie kierowany do ojców, którzy często spędzają z dziećmi tylko weekendy), stworzenie oferty edukacyjnej dla seniorów, dynamiczny rozwój wykorzystania nowych kanałów przekazu i komunikacji, takich jak Spotify, czy YouTube, wykorzystywanie profesjonalnych narzędzi do spotkań online takich jak Zoom – trafiających do publiczności niekorzystającej wcześniej z usług bibliotecznych.

2. NAGRODY

Listę nagród zdobytych przez Bibliotekę Raczyńskich i jej pracowników trzeba rozpocząć od wyróżnienia przyznanego za najtrudniejszy w ostatnich latach rok działalności kulturalnej, i to nie tylko w Polsce, ale i na całym świecie. Co prawda pod wpływem bieżących wydarzeń pamięć o wybuchu epidemii COVID-19 i emocjach jej towarzyszących wydaje się zacierać, ale wpływ przymusowego zamknięcia wielu instytucji kultury, ograniczenie dostępu do urzędów i szkół, możliwości poruszania się oraz obawa przed przebywaniem w miejscach publicznych były rzeczywistością, w jakiej przyszło działać Bibliotece w latach 2020–2021. Znajdowaliśmy nowe formy kontaktu z czytelnikami, wymyślaliśmy takie sposoby spotkań, aby zminimalizować ryzyko zakażenia – wytyczaliśmy nowe drogi w zmiennej zasadniczo sytuacji. Tym cenniejsze jest zajęcie pierwszego miejsca w ogólnopolskim konkursie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Mistrz Promocji Czytelnictwa za rok 2020. Wielką satysfakcją przyniosło także otrzymanie pierwszych w historii Biblioteki wyróżnień w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku w Wielkopolsce „IZABELLA” dla Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza. Wyróżnione zostały dwukrotnie CZYTATY, doceniona została praca bibliotekarek, ich kompetencja i życzliwość, zaangażowanie w rozwój czytelnictwa i działalność kulturalną oraz aktywność filii bibliotecznych w życiu społeczności lokalnych.

MISTRZ PROMOCJI CZYTELNICTWA

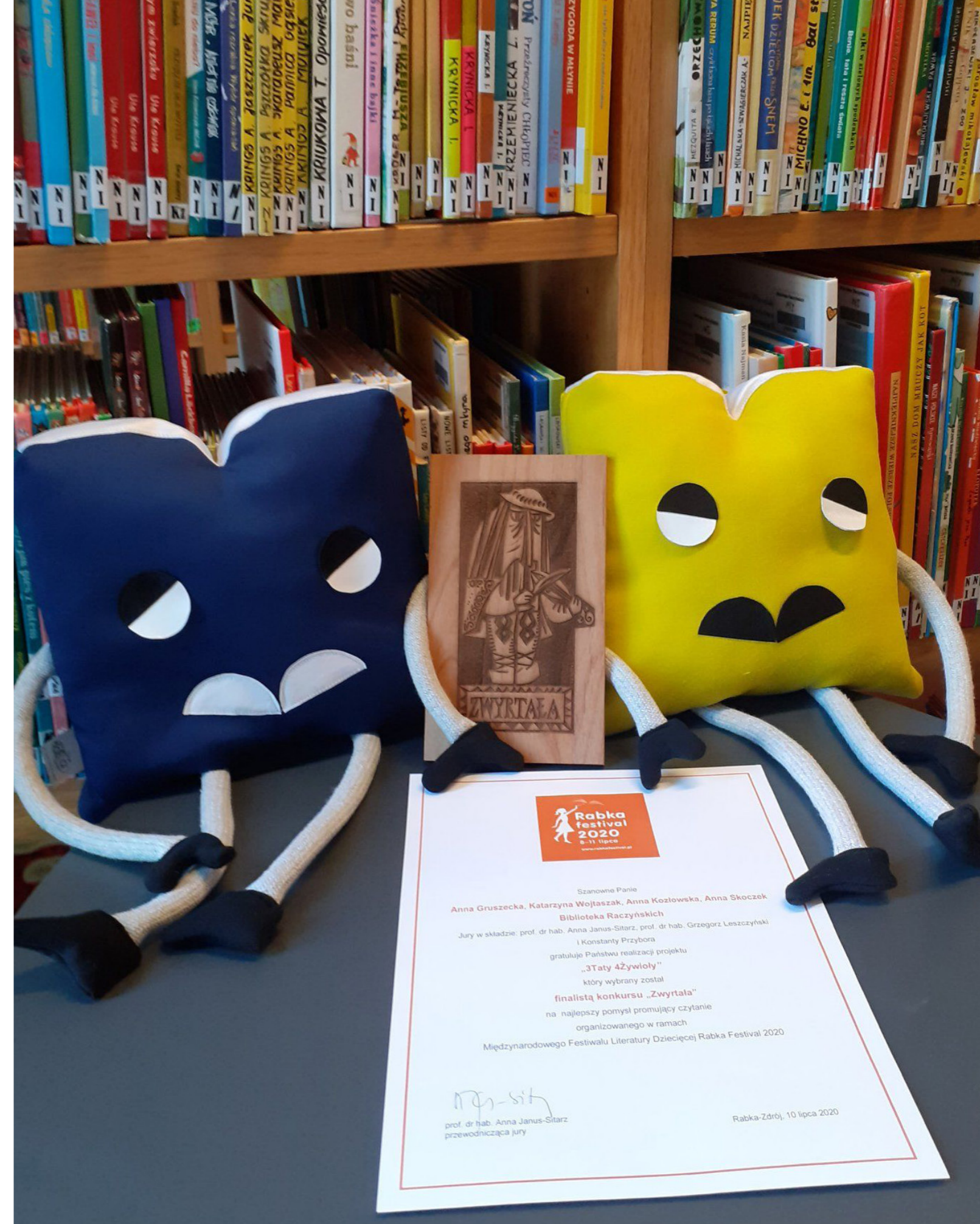
W 2021 roku Biblioteka Raczyńskich otrzymała pierwszą nagrodę w ogólnopolskim konkursie Mistrz Promocji Czytelnictwa. Konkurs organizowany jest przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i ma na celu prezentowanie dobrych praktyk i dokonań na rzecz upowszechnienia czytelnictwa. Rok 2020 był rokiem szczególnym i trudnym, a Biblioteki i bibliotekarze stanęli przed nowymi wyzwaniami, dostosowując się do okoliczności i podejmując różnorodne działania, tak aby zaspokoić oczekiwania i potrzeby czytelników/użytkowników w każdym wieku. Biblioteka Raczyńskich została doceniona za spójne działania stacjonarne, hybrydowe i online kierowane do czytelników w każdym wieku i o rozległych zainteresowaniach: podcasty, filmy, słuchowiska, wystawy wirtualne, spotkania autorskie, koncerty, wykłady, spektakle oraz za utrzymywanie kontaktu z czytelnikami w mediach społecznościowych.

IZABELLA 2018 i IZABELLA 2019

Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza dwukrotnie otrzymało wyróżnienie w konkursie „IZABELLA” na wydarzenie muzealne roku w Wielkopolsce pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

W 2019 roku w kategorii „Działalność wystawiennicza” muzeum wyróżniono za wystawę „Prezydent wart Poznania – Cyryl Ratajski (1875–1942)” przygotowaną przez Marię Niestrawską (Oddział Dokumentów Życia Społecznego) i Sławomira Pacholczyka (Dział Koordynacji Działalności Kulturalnej i Promocji). To pierwsze tego typu wyróżnienie dla Muzeum.

W uzasadnieniu jury podkreśla, że to „interesująco zrealizowana wystawa prezentująca niezwykle ważną dla Poznania postać poprzez ukazanie jego dokonań – inicjatyw także w sferze architektury i budownictwa. Autorzy w ciekawy sposób zaaranżowali trudną wystawę biograficzną, gdzie operuje się zwykle zdjęciami i dokumentami. Jury zwróciło uwagę na najlepszy przedstawiony scenariusz wystawy: znakomita praca!”

Rok później trzecim miejscem w kategorii „Działalność promocyjna i marketingowa” został wyróżniony katalog towarzyszący powyższej wystawie autorstwa Marii Niestrawskiej w opracowaniu graficznym Sławomira Pacholczyka.

NAGRODA IM. ANDRZEJA WOJTKOWSKIEGO

Nagrodę im. Andrzeja Wojtkowskiego przyznano w 2018 roku Małgorzacie Byrze, kustosz Biblioteki Raczyńskich. Nagroda Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich jest przeznaczona dla bibliotekarzy województwa wielkopolskiego. Przyznawana jest od 1994 roku za wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej oraz za dorobek naukowy w dziedzinie bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa.

ZŁOTY JEŻ

Rada Osiedla Jeżyce aż czterokrotnie nagrodziła Panie Bibliotekarki z Filii 20 przy ul. Słowackiego Złotym Jeżem. W latach 2015–2018 uhonorowano Izabelę Bilską i Małgorzatę Napieralską. Bibliotekarki doceniono za „krzewienie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, organizowanie cieka-

wych zajęć i rozwijanie aktywności twórczej, a także za tworzenie niepowtarzalnej, przyjaznej atmosfery i dbałości o Bibliotekę”.

DOBRY SĄSIAD

W 2018 roku Rada Osiedla Stare Miasto przyznała certyfikat Dobry Sąsiad Filii 11 przy ul. Chwaliszewo. W uzasadnieniu wyróżnieniu podkreślono „zaangażowanie w budowę więzi społecznych i dobrosąsiedzkich relacji tych, których działalność i osiągnięcia mogą stanowić wzór do naśladowania i zachętę dla innych”. Tymi słowami doceniono pracę Pań Bibliotekarek Karoliny Dąbrowskiej i Magdaleny Kokot.

ZWYRTAŁA

Cykl CZYTATY, a dokładnie jego dwie odsłony: „CZYTATY2” oraz „3TATY, 4 żywioły”, organizowane w latach 2018–2019, znalazły się dwukrotnie w gronie finalistów konkursu „Zwyrtala” na najlepszy pomysł promujący czytanie. Konkurs organizowany jest w ramach Międzynarodowego Festiwalu Literatury Dziecięcej Rabka Festival.

NAGRODA RADY FUNDACJI KULTURY POLSKIEJ

Anna Gruszecka, dyrektor poznańskiej Biblioteki Raczyńskich, została w 2017 roku uhonorowana nagrodą za „budowanie społeczeństwa obywatelskiego w dziedzinie kultury”, przyznawaną przez Radę Fundacji Kultury Polskiej w Poznaniu pod przewodnictwem rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, prof. Andrzeja Lesickiego.

IDOL

W 2015 r. Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu otrzymała nagrodę w konkursie organizowanym przez Fundację Szansa dla Niewidomych. Wręczenie statuetek i dyplomów odbyło się podczas XIII edycji Międzynarodowej Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Tytułem IDOLA uhonorowano Bibliotekę Raczyńskich za dostosowanie budynku biblioteki przy Al. Marcinkowskiego do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku.

Biblioteka Raczyńskich od 193 lat wychodzi naprzeciw oczekiwaniom Czytelnika, idzie z duchem czasu, jednocześnie pamięta o swojej historii i dziedzictwie. Jej siedziba mieści się w centrum Poznania, jest ikonicznym budynkiem miasta, ale miejscami najbliższymi wszystkim poznaniakom są filie. Dzięki nim Biblioteka Raczyńskich jest blisko ludzi, którzy często nazywają nasze oddziały swoimi bibliotekami. Znajdują się one na osiedlach, tuż za rogiem, na sąsiedniej ulicy. W minionych ośmiu latach w filiach bibliotecznych odbyło się kilka dużych remontów, a kilka z nich rozpoczęło działalność w całkiem nowych pomieszczeniach.

Pięć lat temu Filia 55 rozpoczęła działalność w nowym lokalu. Placówka zajmująca dotychczas pomieszczenia piwniczne, działa w specjalnie dla tego celu wybudowanym budynku Osiedlowego Domu Kultury Wiktoria. Dzięki temu Czytelnicy mają do dyspozycji nie tylko lepszą lokalizację pozbawioną barier architektonicznych, ale i przestrzenie wewnątrz o powierzchni 200 metrów kwadratowych, w którym dostępny jest księgozbiór liczący ponad 20 tysięcy pozycji. Możliwe stało się zatem organizowanie zajęć dla dzieci czy spotkań dla dorosłych.

Wielkim wydarzeniem w 2018 roku było otwarcie Filii Naramowickiej. To nowoczesna placówka przystosowana do potrzeb Czytelników w każdym wieku. Tym, co wyróżnia tę bibliotekę, jest jej przestrzeń, zaprojektowana od początku jako wnętrze biblioteczne, a nie adaptowana do takiej roli. Jest to największa spośród filii Biblioteki Raczyńskich. Na blisko 400 metrach kwadratowych znalazło się miejsce na salę prelekcyjno-warsztatową, przytulną przestrzeń dla dzieci i miejsce dla młodzieży. Otwarcie Filii Naramowickiej w lutym 2018 roku było ważne szczególnie dla mieszkańców Naramowic, pozbawionych dotąd otwartej dla wszystkich instytucji kultury. Zostało docenione przez poznaniaków i w plebiscycie miesięcznika „IKS” i portalu kulturapoznan.pl kandydowało do tytułu wydarzenia roku. Wiele głosów oddanych w konkursie pokazuje, że Filia Naramowicka jest ważnym punktem na kulturalnej mapie miasta.

Modernizacje i remonty pozwoliły poprawić komfort Czytelników także w innych dzielnicach. Od 2019 roku mieszkańcy Fabianowa mogą korzystać z wyposażonej w dodatkowe przestrzenie i nowoczesnie zaadaptowanej na potrzeby dzieci i młodzieży Filii 15. Biblioteka aktywnie współpracuje z Radą Osiedla i pełni funkcję lokalnego ośrodka kultury nie tylko udostępniając zbiory, ale też organizując zajęcia dla dzieci i oferując miejsce

integracji mieszkańcom dzielnicy pozbawionej do tej pory oferty kulturalnej. We współpracy z bardzo aktywnie działającą Radą Osiedla przy filii powstaje piękny ogród, który poszerzy możliwości wykorzystania przestrzeni bibliotecznych dla mieszkańców. Po remoncie otwarto również Filie 16 przy ul. Muszkowskiej na poznańskich Smochowicach. Pojawiły się tam nowe regały, pomieszczenie zostało pomalowane, umeblowane na nowo, wymieniono podłogę i oświetlenie. Obie filie, mieszczące się w lokalach będących własnością Biblioteki, zyskały nowy wizerunek, idący z duchem czasu i zwiększającymi się oczekiwaniami użytkowników.

Na chwilę przed wybuchem epidemii, w marcu 2020 roku do użytku czytelników została oddana Filia 4 przy ul. Lodowej, poddana ogromnej modernizacji. To jedna z najstarszych filii Biblioteki Raczyńskich istniejąca na poznańskim Łazarzu od 1950 roku. Jej przebudowane wnętrza prezentują się nowoczesnie przy jednoczesnym zachowaniu uroku dawnej biblioteki, jaki pamiętają Czytelnicy. Myśląc o nowej aranżacji wnętrza, pozostawiono oryginalne elementy wyposażenia, które tworzyły niepowtarzalną atmosferę placówki: odrestaurowano m.in. biurka, część regałów i oryginalne ekspozytory do prasy. Filia jest wyposażona w klimatyzację i windę, a przestrzeń urządzono tak, żeby Czytelnicy mieli lepszy dostęp do zbiorów. Do dyspozycji użytkowników jest też wygodna czytelnia. Nowoczesna filia jest znakomitym uzupełnieniem rewitalizacyjnych działań miasta na Rynku Łazarzkim, w pobliżu którego jest położona.

Gruntowny remont przeszła także Filia 36 przy ul. gen. Maczka. Od lutego 2020 roku Czytelnicy korzystają już z nowoczesnych, odmienionych wnętrz. Oprócz przeprowadzenia wymiany drzwi i okien odrestaurowany został parkiet, pomalowano ściany, wymieniono oświetlenie i meble. Pojawił się też kąpiel dla dzieci.

Pandemia nie zatrzymała pracy nad polepszeniem warunków funkcjonowania oddziałów Biblioteki. Lokalizację zmieniły Filie 53 i Wildecka, które od maja 2021 roku znajdują się w bliżej Czytelnika – w galerii handlowej Green Point przy ul. Hetmańskiej. W przestronnych pomieszczeniach, pozbawionych barier architektonicznych, zaaranżowanych w sposób przyjazny i nowoczesny, mieszczą się kolek-

cje zbiorów dla dzieci i dla dorosłych oraz sala spotkań. Jest to pierwsza w Poznaniu biblioteka mieszcząca się w centrum handlowym. Atrakcyjne położenie oraz oferowanie usług także w soboty wpłynęły na zwiększenie liczby wypożyczeń i odwiedzin w stosunku do poprzedniej lokalizacji.

W ciągu ostatnich czterech lat prowadzona jest też wymiana oznakowania filii bibliotecznych. Ujednolicona i zgodna z księgą znaku Biblioteki Raczyńskich identyfikacja wizualna wyróżnia już i wskazuje czytelnikom drogę do placówek w całym mieście, ułatwiając komunikację i informując poznaniaków o tym, gdzie mogą skorzystać z bibliotecznych usług.

Wielką, korzystną dla czytelników i bibliotekarzy zmianę przyniosła wiosna 2022 roku. W kwietniu udostępniliśmy czytelnikom zabytkowy budynek Biblioteki po modernizacji. Tym samym dobiega końca największa od kilku lat inwestycja Biblioteki Raczyńskich. Jej efektem jest przywrócenie siedzibie Książnicy pierwotnej funkcji bibliotecznej, dostosowanie do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, poszerzenie oferty oraz zwiększenie funkcjonalności biblioteki. W ramach modernizacji odbyły się m.in. roboty tynkarskie, sztukatorskie oraz malarskie, renowacja historycznych drzwi zewnętrznych i stolarki okiennej, zabezpieczenie fundamentów i murów piwnicy, montaż platform dla osób z niepełnościami.

Na pierwszym piętrze siedziby Biblioteki znajduje się Filia Sztuki z dostępnym balkonem i pięknym widokiem na Plac Wolności. W zasobach filii znajduje się ok. 32 tys. książek i ok. 34 tys. zbiorów muzycznych. Czytelnicy znajdą tam literaturę popularnonaukową o architekturze, rzeźbie, rysunku, muzyce, teatrze, a także filmie, wzornictwie i modzie. Gromadzone w Filii Sztuki publikacje mogą być pomocne przy pisaniu prac naukowych, stać się inspiracją dla działań kreatywnych, wspierać w samokształceniu. Lekturę dla siebie znajdą tu zarówno ci, którzy dopiero rozpoczynają przygodę z teorią i historią sztuki, jak i osoby o sprecyzowanych zainteresowaniach, poszukujące szczegółowych opracowań. W księgozbiornym w ponad stu działach tematycznych można pożyczyć biografie artystów, publikacje z zakresu historii kultury, książki o wnętrzach, plakacie, ilustracji książkowej, rzemiośle artystycznym, teo-

rii komiksu. Filia Sztuki to też bogate zbiory poświęcone muzyce. Wielbiciele różnych gatunków muzycznych znajdą tu szeroki wybór płyt CD i winylowych: od klasyki przez jazz, po muzykę tradycyjną i rozrywkową. Płyty CD można pożyczać, a płyt winylowych posłuchać na miejscu. Filia jest otwarta dla czytelników od poniedziałku do piątku w godz. od 9.00 do 20.00 oraz w soboty od 10.00 do 17.00.

Uzupełnieniem obecności filii bibliotecznych w przestrzeni miasta jest innowacyjny projekt stworzenia sieci 11 książkomatów uzupełniających ofertę Biblioteki Raczyńskich. Umowę na ustawienie ich w Poznaniu podpisaliśmy w październiku 2021 roku. Postawieniu książkomatów w miejscach pozbawionych infrastruktury kulturalnej towarzyszyła praca nad oprogramowaniem umożliwiającym ich obsługę i wypożyczanie książek przez czytelników. Ten sposób uzupełnienia oferty bibliotecznej jest zachętą do korzystania ze zbiorów bibliotecznych dla osób, których tryb życia utrudnia dotarcie do bibliotek w godzinach ich otwarcia. Działania związane z promocją i obsługą książkomatów finansowane są z projektu „Sztuczna inteligencja w służbie książki”, który korzysta z dofinansowania z Programu Kultura w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014–2021. Koszt przedsięwzięcia to 1 897 108 zł. Istotną częścią zadania jest stworzenie systemu rekomendacyjnego, wspierającego bibliotekarzy w doborze nowości dla Biblioteki i czytelników w wyborze wypożyczanych zbiorów.

Urządzenia służą mieszkańcom Poznania od 9 maja 2022 roku. „Kluczem” pozwalającym zamawiać książki, odbierać je i oddawać, jest karta czytelnika, którą można wyrobić bezpłatnie w każdej filii. Książkomaty służą wypożyczeniu wcześniej zamówionych książek z głównej Wypożyczalni oraz Biblioteki dla Dzieci oraz wypożyczeniu zbiorów przygotowanych w ramach oferty Biblioteka24, czyli tytułów proponowanych przez bibliotekarzy. W książkomacie można także zwrócić książki. W odróżnieniu od podobnych rozwiązań stosowanych w innych miastach poznańskie książkomaty Biblioteki Raczyńskich nie są usytuowane bezpośrednio przy bibliotecznych filiach, lecz tam, gdzie mieszkańcy mają słabszy dostęp do filii bibliotecznych. Na lokalizacje urządzeń wybrano miejsca licznie odwiedzane – na przykład obok supermarketów czy

pętli tramwajowych. Książkomaty znajdują się w Antoninku, na Chartowie, Górczynie, os. Kwiatowym, Ławicy, Ratajach, Starołęce, Strzeszynie, w Szczepankowie i na Świerczewie. W każdym z 11 urządzeń są 93 skrytki na książki, w każdej ze skrytek zmieści się kilka książek. We wszystkich bibliotecznych książkomatach jest ok. 3000 miejsc na publikacje.

Zakup książkomatów zrealizowany został w ramach projektu „Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

W statucie określającym podstawy materialnego bytu placówki, organizację, zadania i zasady gromadzenia zbiorów, Edward Raczyński zapisał: „Przeznaczeniem Biblioteki Raczyńskich jest, aby w czytelni, która w tejże będzie urządzoną, każdy bez różnicy osób w dniach i godzinach oznaczonych miał prawo z niej korzystać”. Te właśnie słowa nadały Książnicy jej publiczny charakter.

Według różnych źródeł w chwili otwarcia Biblioteki Raczyńskich w 1829 roku księgozbiór liczył 13 lub 17 tys. woluminów, a jego podstawą były zbiory rodzinne Raczyńskich. Liczebność księgozbioru pozostającego pod pieczę bibliotekarzy oraz udostępnianego na miejscu i wypożyczanego na zewnątrz nieustannie się zmienia. Powiększa się on poprzez zakupy nowości oraz cennych druków o randze historycznej, wymianę międzybiblioteczną, darowizny czytelników. Obecnie Czytelnicy mają do dyspozycji nie tylko książki, ale także multimedia (filmy, muzykę, audiobooki), a nawet gry planszowe. Od końca 2020 roku Biblioteka Raczyńskich udostępniała także kody do e-booków.

Dziś księgozbiór Biblioteki Raczyńskich to 1 883 507 woluminów (stan na 31 grudnia 2021 roku). Składają się na niego bogaty wybór książek z różnych dziedzin, literatura w kilku językach obcych, audiobooki, filmy, muzyka oraz – najcenniejsze – zbiory specjalne.

Wypożyczalnia w budynku głównym przy Placu Wolności oferuje wolny dostęp do zbiorów, ponad siedemset nowości miesięcznie (z wyjątkiem

roku 2022). Czytelnicy znajdują tam bogaty wybór książek z różnych dziedzin, audiobooki, filmy, muzykę oraz literaturę w kilku językach obcych, m.in. w angielskim, francuskim, niemieckim, ukraińskim i rosyjskim. Wypożyczalnia oferuje także stanowiska i zbiory dla osób z dysfunkcją wzroku (książki w alfabecie Braille'a, pliki elektroniczne z nagraniami w formacie CZYTAK i DAISY, audiobooki, książki czarnodrukowe z dużą czcionką, filmy z audiodeskrypcją). W siedzibie Biblioteki znajdują się także czytelnie, w których można korzystać ze zbiorów niewypożyczanych na zewnątrz. Najcenniejsze zbiory specjalne: rękopisy, starodruki, teatralia, dokumenty życia społecznego, kraszewsciana, wybrane i poddawane konserwacji materiały, np. kartografia – zdigitalizowane i umieszczone w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej. Od 2004 roku liczba wyświetleń tych obiektów przekroczyła 500 tysięcy.

We wszystkich filiach rozmieszczonych na terenie Poznania dostępna jest beletrystyka, literatura piękna, popularnonaukowa i naukowa, możliwe jest także korzystanie z dzienników i czasopism. Zbiory biblioteczne obejmują filmy na DVD oraz audiobooki, a wiele filii dla dzieci oferuje gry planszowe. W większości placówek zapewniamy bezpłatny dostęp do Internetu.

Obowiązkiem bibliotekarzy jest dbałość o to, aby książki wracały do biblioteki, oznacza to więc konieczność regularnej kontroli księgozbioru wdrożonej w ostatnich ośmiu latach. Zdecydowanym ułatwieniem tego procesu jest przyspieszenie procesu wpisywania poszczególnych pozycji do elektronicznego katalogu (tzw. retrokonwersja) i zakończenie go w filiach bibliotecznych.

Skąd się biorą książki w Bibliotece? Podstawą są zakupy, dokonywane na bieżąco, po to, aby oferować czytelnikom najciekawsze tytuły i nowości, o które pytania padają najczęściej. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, zmieniliśmy sposób zamawiania nowości, decydując się na wybór książek już na etapie zapowiedzi. Kompetencje bibliotekarzy, powołanie Komisji Doboru złożonej z fachowców i orien-

tacja na rynku wydawniczym pozwoliły dokonywać wyboru książek cieszących się popularnością, ale też takich, które na półkach biblioteki powinny stać. Skrócony został także czas wprowadzania książek do systemu, czego efektem jest przyspieszenie dostaw nowości.

Rok	Zakup zbiorów	Dary dla BR	Razem przyrost
2014	56 317	76 108	132 425
2015	60 384	20 567	80 951
2016	56 033	20 980	77 013
2017	50 836	19 836	70 672
2018	53 547	15 485	69 032
2019	51 952	14 806	66 758
2020	46 984	15 073	62 057
2021	44 328	15 248	59 576
2022	968	5 036	6 004
Razem	421 349	203 139	624 488

W 2021 roku wszystkie środki na zakupy zostały wykorzystane jako wkład własny do Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, aby uzyskać jak największą dotację. Na zakup przeznaczaliśmy ponad milion złotych, z czego 1/5 stanowiła dotacja ministerialna, która była jedną z wyższych w Polsce. Książki w ramach programu są kupowane od początku roku do końca listopada. Przede wszystkim kupujemy tytuły proponowane przez czytelników, śledzimy też nowości i kolejne tomy lubianych serii. Wśród zakupionych książek znalazły się chętnie czytane powieści obyczajowe, kryminały, poradniki, reportaże, literatura dla dzieci i młodzieży, a także sporo publikacji popularnonaukowych. W sumie w 2021 roku księgozbiór Biblioteki Raczyńskich powiększył się o około 40 tysięcy nowych książek.

W latach 2017–2021 Biblioteka Raczyńskich otrzymała dotacje z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa na zakup nowości w wysokości ponad 755 000 zł.

Z samorządów pomocniczych, czyli rad osiedli, w latach 2017–2021 otrzymaliśmy na zakup książek kwotę 177 056 zł.

Bibliotekarze i pracownicy wykonujący codzienne obowiązki witają użytkowników w poszczególnych placówkach Biblioteki Raczyńskich, oprowadzają po zabytkowych wnętrzach i labiryntach regałów, wspomagają w książkowych wyborach, znalezieniu informacji, w obsłudze katalogów tradycyjnych i online, prowadzą atrakcyjne zajęcia, służą radą i rozmową. To także ci najmniej widoczni dla odwiedzających: sztab ludzi, dzięki którym książki trafiają do mieszkańców – naszych Czytelników, którzy chętnie odwiedzają bibliotekę. Dzięki nim możemy powiedzieć, że lata 2017–2018 były dobre dla biblioteki i jej użytkowników. W wypożyczalni w gmachu głównym w 2017 roku zarejestrowaliśmy wzrost liczby Czytelników i więcej wypożyczeń, w kolejnym roku liczba użytkowników nadal rosła – w 2018 roku ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich skorzystało blisko 80 tys. czytelników. Trzeba wspomnieć, że sukces, jakim jest rosnące czytelnictwo w Poznaniu, to efekt codziennej pracy Bibliotekarek i Bibliotekarzy, dbających o atrakcyjność propozycji zarówno jeśli chodzi o oferowane zbiory, jak i zajęcia edukacyjne, spotkania, wreszcie – życzliwą atmosferę, która sprawia, że poznaniacy chętnie odwiedzają zabytkowy budynek przy Placu Wolności i filie na terenie całego Poznania. W 2019 roku do Biblioteki zapisało się więcej dzieci niż w latach ubiegłych i udostępniono im blisko dwa miliony jednostek. W okresie przed pandemią ustabilizowała się liczba czytelników Biblioteki, zbliżając się do 80 000 użytkowników, a zmiana ich liczby w największym stopniu zależna była od prowadzonych remontów i modernizacji placówek filialnych. Liczyliśmy na istotny wzrost liczby czytelników w 2020 roku, w którym otwieraliśmy po remoncie dwie ważne filie. Niestety rok 2020 stał się wyzwaniem dla biblioteki – podobnie jak dla wszystkich ludzi i instytucji. Jednak mimo pandemii Biblioteka Raczyńskich, zachowując zasady reżimu sanitarnego, była otwarta dla Czytelników przez większość 2020 roku. Za każdym razem czas zamknięcia był jednak dotkliwy dla Czytelników. Tylko w ciągu dwóch dni od otwarcia po wiosennym lockdownie Bibliotekę odwiedziło prawie 5 tys. osób, które oddały

16,5 tys. książek, a pożyczyły ponad 14,5 tys. W ramach programów „Książka dla Seniora” i „Czytanie bez barier”, usług adresowanych do osób niepełnosprawnych samodzielnie udać się do biblioteki, wypożyczyć ponad 2 tys. zbiorów w 2020 roku i ponad 3600 w roku następnym. Pod koniec 2020 roku Biblioteka Raczyńskich była jedyną instytucją kultury w Poznaniu mogącą realizować przynajmniej część tak potrzebnych czytelnikom usług.

Średnia dzienna odwiedzin

Rok	Dni otwarcia rok	Odwiedziny	Średnio
2014	250	909 166	3637
2015	253	937 985	3707
2016	250	806 625	3227
2017	251	754 033	3004
2018	248	717 417	2893
2019	248	690 376	2784
2020	194	681 376	3512
2021	228	448 593	1968
I pół. 2022	123	267 525	2175

Średnia dzienna wypożyczeń w roku

Rok	Dni otwarcia rok	Wypożyczenia	Średnio
2014	250	2 207 514	8830
2015	253	2 055 291	8124
2016	250	1 494 027	5976
2017	251	1 993 937	7944
2018	248	1 980 741	7987
2019	248	1 890 207	7622
2020	194	985 829	5082
2021	228	1 158 747	5082
I pół. 2022	123	653 830	5316

Biblioteka Raczyńskich udostępnia bogate zbiory mieszkańcom Poznania i okolic, służy informacją uczniom i studentom, oferuje pomoc badaczom, jak i tym, którzy dopiero poznają pierwsze litery, zaspokaja potrzeby czytelnicze miłośników literatury.

Idąc z duchem czasu, oferując multimedia i nowe usługi, nie zapomina o tym, co najważniejsze – o książkach i Czytelnikach.

Udostępnianie materiałów bibliotecznych jest jednym z podstawowych, ale nie jedynym zadaniem Biblioteki. Tej codziennej działalności towarzyszy szeroki program kulturalno-edukacyjny skierowany do różnych grup społecznych. Bibliotekarze mają specjalne propozycje dla seniorów, w tym dostarczanie książek na telefon w ramach programu „Książka dla Seniora”, kursy i warsztaty komputerowe, wtorki dla seniora, zwiedzanie i poznawanie przestrzeni bibliotecznych. Jesteśmy dostępni szczególnie dla czytelników z niepełnosprawnościami – otrzymaliśmy za to nagrodę IDOL, treści w Internecie prezentujemy z napisami, gmach główny jest w całości dostępny, a filie stopniowo, w miarę posiadanych środków, stają się miejscami bez barier. Wśród licznych propozycji zajęć dla dzieci i młodzieży warto wymienić: lekcje biblioteczne i warsztaty tematyczne w filiach, coroczne akcje „Lato z książką” i „Zima z książką”, „Jesień z...”, działania online w czasie pandemii (od 2020 roku) i później, Noc Bibliotek, Poznańskie Dni Rodziny, Teatr cieni, wystawy tematyczne, konkursy czytelnicze czy spotkania autorskie. Trudno wymienić wszystko, co w tym zakresie wydarzyło się w minionych ośmiu latach w Bibliotece Raczyńskich, przypomnimy zatem wybrane propozycje popularyzujące i promujące książkę, czytelnictwo i Bibliotekę Raczyńskich.

KSIAŻKI. CO CZYTA POZNAŃ?

Od 2018 roku z początkiem roku kalendarzowego Biblioteka Raczyńskich nie tylko przygotowuje sprawozdania, ale także sprawdza, po które książki najchętniej sięgali poznaniacy w roku ubiegłym. Na podstawie statystyk wypożyczeń przygotowujemy zestawienia i wystawy, wskazujące tytuły atrakcyjne dla dzieci i dorosłych oraz tematy z literatury popularnonaukowej. Wyniki budzą coraz większe zainteresowanie nie tylko w środowisku bibliotekarzy i Czytelników, ale i mediów. Organizowane są rozmowy z ludźmi książki na temat czytelniczych preferencji. Od kilku lat niezmiennym zainteresowaniem cieszą się powieści obyczajowe, biografie, reportaże i historie o zbrodniach. W ostatnich latach kryminały i dreszczowce autorów skandynaw-

skich ustąpiły pola w bibliotecznych rankingach pozycjom rodzimych pisarzy. Zaskakująca jest popularność takich książek jak „Znachor” Tadeusza Dołęgi-Mostowicza czy „Mitologia” Jana Parandowskiego. Ta ostatnia pozycja jest także chętnie wypożyczana przez młodszych Czytelników. W rankingach wypożyczeń z księgozbiorów dla dzieci popularne są także takie tematy jak przyroda, zagadki, dinozaury czy poradnik do Minecrafta. Najważniejsze jest jednak to, że Biblioteka to nie tylko miejsce, w którym zawsze ma się dostęp do wydań archiwalnych i literackiej klasyki. Z wyboru Czytelników jasno wynika, że bardzo wysoko cenią sobie nowości, które pojawiają się na bibliotecznych półkach.

KSIAŻKA DLA SENIORA, CZYTANIE BEZ BARIER

Wśród Czytelników Biblioteki Raczyńskich jest wielu seniorów, którzy korzystają z oferty bibliotecznej. To aktywni Czytelnicy, wypożyczający książki i multimedia, a także chętnie biorący udział w wydarzeniach kulturalnych, także tych, które są organizowane specjalnie z myślą o nich: Wtorkach dla seniora oraz kursach komputerowych dla seniorów. Zdajemy sobie jednak sprawę z tego, że nie wszyscy seniorzy mogą do nas przyjść, a także nie zawsze mają kogoś, kto mógłby im pomóc: przywieźć z biblioteki lub oddać wypożyczone książki. Z myślą o tych osobach w 2018 roku uruchomiony został projekt „Książka dla seniora”, czyli dowóz książek do domu seniora ze zbiorów jednej z czterech filii rejonowych Biblioteki Raczyńskich. Do akcji za pośrednictwem Biura Poznań Kontakt (tel. 61 646 33 44) może zgłosić się osoba powyżej 60. roku życia, która z powodu wieku i złego stanu zdrowia nie może sama wybrać się do biblioteki. Podczas rozmowy telefonicznej z pracownikiem Biura Poznań Kontakt zostają zapisane preferencje czytelnicze przekazane bibliotekarzom. W poniedziałki bibliotekarze wyposażeni w identyfikatory ze zdjęciem odwiedzają seniorów, przynosząc nowe i odbierając wypożyczone wcześniej książki.

Zainteresowanie akcją sprawiło, że Biblioteka Raczyńskich uruchomiła jeszcze jedną usługę związaną z dojazdem do Czytelników. Czytanie bez barier jest skierowane do osób z niepełnosprawnościami i chorych oraz opiekujących się nimi bliskich. W tej akcji brali udział np. Czytelnicy, którzy z racji chorób lub

konsekwencji wypadków nie mieli możliwości osobiście wybrać się do biblioteki. W ramach programu wypożyczane są książki, audiobooki, a także filmy z napisami i audiodeskcypcją, dzięki którym osoby z dysfunkcją słuchu i wzroku mogą pełniej korzystać z dzieł sztuki filmowej.

Korzystanie z dowozu książek do domu jest seniorom potrzebne, pozwala na kontynuowanie hobby, buduje naturalne więzi między miłośnikami książek: bibliotekarzem i Czytelnikiem. Od uruchomienia usługi zrealizowano ponad 2400 odwiedzin, podczas których wypożyczono ponad 11 tys. zbiorów.

Zabytkowy budynek i nowoczesne przestrzenie, Czytelnia, Galeria Atanazego, Herbaciarnia, sale muzealne i filie we wszystkich dzielnicach – to miejsca, w których nie zawsze obowiązuje biblioteczna cisza. Biblioteka to również gwar rozmów, spotkanie z książką i historią, warsztaty, czasem nawet muzyka i taniec. To bezpłatne wydarzenia dla miłośników literatury i dla tych, którzy dopiero zaczynają przygodę z czytelnictwem, okazja do spotkania z autorami, możliwość dyskusji i wymiany doświadczeń oraz zdobycia nowych umiejętności.

CZYTATY

Cykl CZYTATY adresowany do dzieci i rodziców, szczególnie ojców, promujący literaturę i czytelnictwo rozpoczęliśmy w 2017 roku. W ciągu pięciu lat Biblioteka zaproponowała spotkania, których punktem wyjścia są książki, a atrakcją różnorodna tematyka, ciekawi goście i rozmaite warsztaty. Legendy polskie i baśnie świata, cztery łapy, koła, kąty, cztery pory roku i cztery żywioły, nauki ścisłe oraz muzyka – od ludowej i dawnej, przez zagadnienia operowe i baletowe aż po warsztaty pisania piosenki – to tematy, wokół których w latach ubiegłych odbywały się atrakcyjne spotkania, mające zachęcić dzieci i rodziców do sięgnięcia po książki, do wizyty w bibliotece i w efekcie do wspólnego czytania. Przez pięć lat podczas bezpłatnych spotkań w Bibliotece Raczyńskich zaproponowaliśmy kilkaset tytułów dla młodych czytelników: zarówno nowości z literatury pięknej i popularnonaukowej, jak i z klasyki. Adresowane do dzieci wraz z opiekunami spotkania z książką, animacje i zabawy, pokazy popularnonaukowe, warsztaty plastyczne czy zajęcia ruchowe to tylko niektóre z form towarzyszących CZYTATOM.

Cykl CZYTATY dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Funduszu Promocji Kultury w programach Promocja czytelnictwa i Edukacja kulturalna.

SETNA ROCZNICA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI I WYBUCHU POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO. KANON WIELKOPOLSKI

W latach 2016–2018 Biblioteka Raczyńskich realizowała projekt „Kanon wielkopolski” dofinansowany z programu „Patriotyzm Jutra” zarządzanego przez Muzeum Historii Polski w Warszawie. Jego ideą przewodnią było upowszechnienie wiedzy o działaniach społeczeństwa polskiego w Wielkopolsce w latach 1815–1918 mających na celu odzyskanie przez Polskę niepodległości. W projekcie skierowanym do szerokiego grona odbiorców Biblioteka zaprosiła na popularnonaukowe wykłady, powiązane z nimi spacer edukacyjny po Poznaniu oraz wystawy prezentowane w Galerii Atanazego. „Kanon wielkopolskiej nowoczesności” (2016) skupiał się wokół historii Wielkiego Księstwa Poznańskiego i rekonstrukcji etosu Wielkopolan, „Odzyskać patriotyzm” (2017) przybliżył zagadnienia patriotyzmu gospodarczego oraz rolę społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu poczucia wspólnoty narodowej. Finałem trzyletniego projektu „Kanon wielkopolski” był cykl wydarzeń pod wspólnym hasłem „W drodze ku niepodległości” (2018), który podsumował całość przedsięwzięcia poprzez przypomnienie wieloletnich, kilkupokoleniowych starań społeczeństwa polskiego o odzyskanie niepodległości. Wykłady, których można posłuchać bezpłatnie w Internecie na kanale YouTube Biblioteki, przybliżyły sytuację społeczeństwa polskiego w Wielkopolsce pod zaborem pruskim w latach 1815–1918. Postaci wybitnych działaczy patriotycznych i dzieje ówczesnych organizacji społecznych były tematem edukacyjnych spacerów po Poznaniu, a na miłośników oryginalnych pamiątek czekała wystawa dokumentująca drogę do niepodległości. Z zasobów zbiorów specjalnych Biblioteki Raczyńskich zaprezentowano dokumenty, listy i XIX-wieczne druki.

W ramach projektu wykłady wygłosili: dr hab. Artur Jazdon, prof. Janusz Karwat, prof. Grzegorz Kucharczyk, prof. Przemysław Matusik, prof. Witold Molik, dr Jan Parczewski, dr Marek Rezler, prof. Andrzej Wawrzynowicz. Spacer edukacyjny prowadziła Karolina Dąbrowska-Wiśniewska.

JUBILEUSZ 190-LECIA BIBLIOTEKI RACZYŃSKICH

Kulminacja świętowania 190. rocznicy powstania Biblioteki Raczyńskich przypadła w maju 2019 roku, kiedy to zaprosiliśmy publiczność do wspólnego uczestnictwa w bogatym programie literackim i kulturalnym. Jubileusz Biblioteki Raczyńskich to święto kulturalne, ale przede wszystkim ważna data dla bibliotekarzy i pracowników. Uroczystość jubileuszowa odbyła się w Auli Artis, która pomieściła zaproszonych gości, w tym czynnych i emerytowanych pracowników Biblioteki. W programie kulturalnym wystąpili Hanna Banaszak i Andrzej Poniedziałki.

Urodzinowe atrakcje dla Czytelników trwały cały maj. Były to m.in. wernisaż wystawy „Polonica XVI wieku w Bibliotece Raczyńskich” oraz organizowane wspólnie z wydawnictwami spotkania z autorami: Jakubem Ćwiekiem, Ałbeną Grabowską, Bogusławą Latawiec, Marią i Przemysławem Pilichami, Joanną Puchalską, Grzegorzem Sternem, Moniką Sznajderman i Katarzyną Zyskowską.

Młodszy Czytelnicy mogli wziąć udział w warsztatach z Kicią Kocią i Żubrem Pompikiem oraz grach terenowych „Tajemnice biblioteki” i „Śladami mieszkańców Biblioteki Raczyńskich”.

SPOTKANIA Z ARCYDZIEŁEM

Spotkania z Arcydziełem to odbywające się dzięki mecenatowi PKO Banku Polskiego od 2006 roku pokazy najcenniejszych zbiorów specjalnych Biblioteki Raczyńskich. Perły piśmiennictwa i edytorstwa należące do zbiorów specjalnych udostępniane są tylko i wyłącznie badaczom, nie są zaś dostępne na co dzień dla przeciętnego odbiorcy kultury. Dzięki Spotkaniom z Arcydziełem mieszkańcy Poznania i okolic mają okazję zobaczyć najcenniejsze zabytki polskiego i europejskiego piśmiennictwa oraz wysłuchać wykładów przybliżających ich cechy szczególne, często fascynujące losy i drogę, jaką przebyły, zanim trafiły do bibliotecznego magazynu.

W ciągu ostatnich kilku lat Biblioteka Raczyńskich zaprosiła na spotkania poświęcone następującym tematami i dziełom:

- ♦ Autografy Heleny Modrzejewskiej
- ♦ Antyczny Rzym w pracach G. B. Piranesiego
- ♦ Elizabeth Blackwell *Herbarium Blackwellianum*
- ♦ Rękopis z utworami Jana Smolika z początku XVII w.
- ♦ Piękno książki. XVI-wieczne oprawy ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich z wykładem dr. Arkadiusza Wagnera
- ♦ Biblia Leopolda z 1561 roku z wykładem dr. Arlety Łuczak i dr. hab. Katarzyny Krzak-Weiss
- ♦ Statut Biblioteki Raczyńskich z 1829 roku z wykładem prof. Witolda Molika
- ♦ Prace przyrodnicze Jana Jonstona z XVII w. z wykładem dr. Kamili Szymańskiej
- ♦ Listy Zygmunta Augusta do Radziwiłłów z wykładem dr. hab. Marka Janickiego i mgr. Katarzyny Gołąbek
- ♦ *Compendium ferulorum albo zebranie potraw* Stanisława Czernieckiego z 1682 roku z wykładem prof. UMK dr. hab. Jarosława Dumanowskiego

- ♦ *Traktat o wychowaniu królewicza*. XVIII-wieczny odpis dokumentu z 1502 roku z wykładem prof. Piotra Olińskiego
- ♦ *Liber chronicarum* – Kronika świata Hartmana Schedla z 1493 roku z wykładem prof. UAM dr. hab. Ewy Syski i prof. UAM dr. hab. Katarzyny Krzak-Weiss
- ♦ *Theatrum Orbis Terrarum* Abrahama Orteliusa z 1595 r. z wykładem prof. Adama Krawca
- ♦ *Rejestr żup solnych bocheńskich* z 1512 roku z wykładem Michała Muraszko

KONKURSY

Co łączy Józefa Łukaszewicza, Arkadego Fiedlera i Jacka Kaczmarskiego? Każdy z nich był patronem konkursów zorganizowanych przez Bibliotekę Raczyńskich w latach 2017–2021.

KONKURS O NAGRODĘ IM. JÓZEFA ŁUKASZEWICZA

Nagroda im. Józefa Łukaszewicza, pierwszego dyrektora Biblioteki Raczyńskich i autora pierwszej monografii o Poznaniu, jest przyznawana od 1999 roku. W konkursie biorą udział publikacje ze zbiorów Biblioteki oraz zgłaszane przez autorów i wydawców, a dotyczące Poznania, postaci z nim związanych, architektury i sztuki, historii i współczesności.

W latach 2015–2021 w jury pod przewodnictwem Anny Gruszeckiej zasiadali: Izabella Barańska, Piotr Grzelczak (od 2020 roku), Andrzej Gulczyński, Iwona Horodecka, Agnieszka Łuczak, Agnieszka Kra-

szewska, Szymon Malczewski, Witold Molik, Włodzimierz Naumczyk, Janusz Pazder, Grażyna Piskorz, Alicja Przybyszewska, Mikołaj Pukianiec, Wiesław Ratajczak, Krystyna Suchan i Grażyna Wrońska.

Nagrodzono autorów i książki:

- ♦ Jacek Kowalski *Meble Kowalskich. Ludzie i rzeczy*, Wydawnictwo Dębogóra
- ♦ Szymon Piotr Kubiak *Modernizm zapoznany. Architektura Poznania 1919–1939*, Fundacja Centrum Architektury
- ♦ Andrzej Niziołek i Ksenia Kosakowska *Fira. Poznańscy Żydzi. Opowieść o życiu*. Wydawnictwo Exemplum
- ♦ Magdalena Mrugalska-Banaczak *Morderstwo w Ratuszu. Poznań w latach 1894–1922 z Opalenicą w tle*, Wydawnictwo Miejskie Posnania
- ♦ Olgierd Kiec *Historia protestantyzmu w Poznaniu od XVI do XXI wieku*, Instytut Kultury Popularnej
- ♦ Krzysztof M. Kaźmierczak i Piotr Talaga *Sprawa Ziętary. Zbrodnia i klęska państwa*, Wydawnictwo Zysk i S-ka

- ♦ Piotr Grzelczak, *Poznański Czerwiec 1956. Walka o pamięć w latach 1956–1989*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Instytut Pamięci Narodowej
- ♦ Alicja Przybyszewska, *Etyczny utilitarysta. Edmund Rygier w teatrze Polskim w Poznaniu (1896–1908)*, Instytut Kultury Popularnej
- ♦ Tomasz Sikorski, *Bal maskowy. Wojciech Bąk 1907–1961. Biografia pisarza*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US Minierwa
- ♦ ks. Marian Lewandowski i Piotr Drozdowicz, *Między muzeum a prezbiterium, Święty Wojciech*
- ♦ Michał Mencfel, *Atanazy Raczyński (1788–1874)*. Biografia, Wydawnictwo Naukowe UAM
- ♦ Aleksander Przybylski, *Abisynia. Osiedle na poznańskim Grunwaldzie*, Wydawnictwo Miejskie Posnania
- ♦ Edyta Bątkiewicz-Szymanowska, *Tytus Działyński (1796–1861)*, Polska Akademia Nauk, Biblioteka Kórnicka
- ♦ Magdalena Weber-Faulhaber i in., *200 sztuk*, Muzeum Narodowe w Poznaniu
- ♦ Agnieszka Wilkaniec, *Stanzachowania i trwałość historycznych układów przestrzennych dawnych wsi i majątków w strukturze Poznania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
- ♦ Filip Czeakała, Tomasz Mikszo, *PeWuKa. Cud nad Wartą*, Wydawnictwo Poznańskie
- ♦ Waldemar Łazuga, *Portret rodziny z herbem we wnętrzu*, Wydawnictwo Poznańskie
- ♦ Jarosław Mulczyński, *Życie artystyczne w Poznaniu w latach 1919–1939. Instytucje, salony, wystawy*, Wydawnictwo Miejskie Posnania
- ♦ Olaf Bergmann, Wojciech Lizak, *Antoni Radziwiłł i jego epoka w listach żony i córek*, Wielkopolskie Muzeum Niepodległości
- ♦ Małgorzata Musierowicz, Emilia Kiereś, *Na Jowisza! Uzupełniam Jeżycjadę*, Harper Collins Polska
- ♦ Monika Piotrowska, *Życie alternatywne. Amatorzy i zawodowcy w fotografii poznańskiej od 1839 do 1945 roku*, Fundacja Pix.house

W 2021 roku Jury przyznało honorowe wyróżnienie Katarzynie Kamińskiej – dyrektor Wydawnictwa Miejskiego Posnania oraz Janowi Skuratowiczowi – redaktorowi Biblioteki „Kroniki Miasta Poznania” za zainicjowanie i kontynuację w znakomitej formie merytorycznej i edytorskiej serii „Zabytki Poznania”.

KONKURS IM. ARKADEGO FIEDLERA O NAGRODĘ BURSZTYNOWEGO MOTYLA

Arkady Fiedler patronuje Konkursowi o Nagrodę Bursztynowego Motyla. Pomysł organizowania corocznych konkursów na najlepszą książkę polskiego autora o tematyce podróżniczej i krajoznawczej zrodził się w Bibliotece w trakcie obchodów setnej rocznicy urodzin tego słynnego podróżnika. Biblioteka Raczyńskich organizuje konkurs we współpracy z Muzeum-Pracownią Literacką Arkadego Fiedlera w Puszczykowie, Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego, Urzędem Miasta Puszczykowa, a także firmą jubilerską Ania Kruk. Wręczenie nagrody odbywa się w Muzeum Arkadego Fiedlera, a spotkanie z laureatem dla Czytelników w Bibliotece Raczyńskich.

W latach 2015–2019 w jury pod przewodnictwem Włodzimierza Naumczyka (2017) i Anny Gruszeckiej (2018–2019) zasiadali: Grażyna Banaszkiwicz, Izabella Barańska, Andrzej Chylewski, Arkady Radosław Fiedler, Marek Fiedler, Iwona Horodecka, Anna Kamińska-Janowicz, Ewa Kruk, Szymon Malczewski, Monika Oksza-Strzelecka, Mikołaj Pukianiec, Olcha Sikorska, Krystyna Suchan, Olga Urban, Jan Waligóra, Beata Witczak i Grażyna Wrońska.

Nagrodzono autorów i książki:

- ♦ Piotr Strzeżysz, *Powidoki*, Wydawnictwo Bezdroża / Grupa Helion
- ♦ Tadeusz Biedzki, *W piekle eboli. Pierwsza w świecie książka o przerażającej wyprawie do krajów zarażonych*, Wydawnictwo Bernardinum
- ♦ Kinga Lityńska, *Chiny nie do wiary*, Wydawnictwo Bernardinum
- ♦ Natasza Goerke, *Tam*, Wydawnictwo Czarne
- ♦ Małgorzata Rejmer, *Błoto słodsze niż miód. Głosy komunistycznej Albanii*, Wydawnictwo Czarne

Ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich

VIII KONKURS NA EKSLIBRIS IM. KLEMENSA RACZAKA

Klemens Raczak, kolekcjoner i twórca ekslibrisów, przekazał Bibliotece bogatą kolekcję blisko 30 tysięcy znaków książkowych. Jego intencją było popularyzowanie ekslibrisów, czemu służyć miał ogłoszony po raz pierwszy w 1998 roku przez Bibliotekę Raczyńskich i organizowany co trzy lata konkurs.

W 2019 roku jury w składzie: prof. UMK Arkadiusz Wagner (przewodniczący), Agnieszka Salamon-Radecka, Tomasz Proć, wyłoniło laureatów:

- ♦ I nagroda: Marcin Białas – ekslibris Anna Skowronek, za efektowne połączenie metaforyczności i realizmu
- ♦ II nagroda: Patrycja Wojtas – ekslibris R. Magritte'a, za zaskakującą dojrzałość formalno-warsztatową
- ♦ III nagroda: Ksenia Vysotskaya – ekslibris Kurk M., za hołd uczyniony tradycji wypukłodruku
- ♦ Nagrody honorowe otrzymali Elżbieta Radzikowska i Jacek Machowski.

OGÓLNOPOLSKI KONKURS PIOSENKI AUTORSKIEJ O NAGRODĘ IM. JACKA KACZMARSKIEGO

Imię Jacka Kaczmarskiego nosi nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Piosenki Autorskiej organizowanym od 2015 roku w ramach Festiwalu Słowa w Piosence „Frazy”. Wydarzenie obecne na muzycznej mapie naszego miasta i całego kraju do 2019 roku miało na celu promowanie młodych talentów i twórców piosenki tekstowej, dobrze napisanej. Co roku do konkursu zgłaszało się kilkudziesięciu artystów z różnych stron Polski i z zagranicy.

W latach 2015–2019 w jury pod przewodnictwem Krzysztofa Gajdy zasiadali: Jacek Bończyk, Mirosław Czyżykiewicz, Janusz Deblessem, Teresa Drozda, Marek Karlsbad, Jacek Kleyff, Jan Kondrak, Przemysław Lembicz, Jan Poprawa, Alicja Przybyszewska, Kuba Sienkiewicz, Jacek Stęszewski, Wanda Wasilewska, Michał Wiraszko i Daniel Wyszogrodzki. Laureatami konkursu w latach 2015–2019 zostali: Zuzanna Moczek, Andriej Kotin, Łukasz Jędrus i Olga Szaltis z zespołem Nic Wielkiego, Kinga Suchora, Basia Beuth, Andrzej Ciborski, Mery Spolsky, Kacper Przybyła,

Julita Zielińska, Toni Grant, Joanna Pilarska, Dorota Kuziela, Anna Kamińska, Lenda/Kozub, Joanna Jewuła i Tom Bishop.

FESTIWAL SŁOWA W PIOSENCE FRAZY

Festiwal Słowa w Piosence „Frazy” organizowany był przez Bibliotekę Raczyńskich w latach 2015–2019 dzięki wsparciu PKO Banku Polskiego – mecenaśa festiwalu. Oprócz Ogólnopolskiego Konkursu Piosenki Autorskiej o nagrodę im. Jacka Kaczmarskiego w programie wydarzeń skoncentrowanych wokół piosenki z tekstem, piosenki dobrze napisanej znajdowały się koncerty, widowiska i spektakle muzyczne, konferencje naukowe, spotkania autorskie i warsztaty dla rodzin z dziećmi. Frazy mistrzów słowa i młodych talentów, piosenki poetyckie i ambitny pop, rock i etno wybrzmiały w Sali Ziemi MTP, Auli UAM, Scenie na Piętrze, Auli Artis i w Teatrze Polskim. Dyskusje naukowe odbywały się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza i w Bibliotece Raczyńskich, tam też można było wziąć udział w spotkaniach towarzyszących festiwalowi i w programie dziecięcym.

W 2017 roku tematem festiwalu była piosenka jako forma pamięci, a w programie festiwalu znalazły się koncerty utworów niedawno zmarłych artystów: Leonarda Cohena i Wojciecha Młynarskiego. Motywem przewodnim czwartej edycji, która przypadła na czas obchodów stulecia odzyskania niepodległości, była Polska. Zespół Teatru Polskiego w Szczecinie zaprezentował poznańskiej publiczności spektakl „Z piekła do piekła” oparty na utworach Jacka Kaczmarskiego, a Poznańska Scena Młodych przedstawiła program „Niepokorni” nawiązujący do Festiwalu Piosenki Prawdziwej z 1981 roku. Rok później wydarzeniem festiwalu był koncert „Na starej mapie” w wykonaniu Musicae Antiquae Collegium Varsoviense pod dyrekcją Marcina Sompolińskiego.

Na Festiwalu Słowa w Piosence „Frazy” wystąpili także: Edyta Geppert, Jaromir Nohavica, Pablopavo i Ludziki, Andrej Chadanowicz, Łona i Webber, Jacek Bończyk, Klementyna Umer, Wiktor Zborowski, Anna Sroka-Hryń, Arkadiusz Brykalski, Karolina Cicha & spółka oraz goście: Karolina Czarnańska i Mamadou Diouf, Kuba Sienkiewicz z obstawą, Kwartet ProForma i goście: Kazik, Titus, Roman Kostrzewski, Lubelska Federacja Bardów, L.U.C i Bovska, Maciej

Fortuna z zespołem, projekt Mickiewicz/Stasiuk/Haydamaky, Smolik, Kev Fox i Krzysztof Zalewski, Studio aktorskie STA i Zespół Reprezentacyjny.

DNI KULTURY CZESKIEJ

Biblioteka Raczyńskich i Biblioteka Jiřího Mahena w Brnie od ponad dekady prowadzą partnerską współpracę w zakresie wymiany doświadczeń między bibliotekarzami. Efektami tej współpracy są także organizowane Dni Kultury polskiej w Brnie oraz Dni Kultury czeskiej w Poznaniu. W programie m.in. spotkania z literaturą i historią południowych sąsiadów, nie brakuje też tematów zaczerpniętych z kultury popularnej i pozaliterackich niespodzianek. Poznaniaków chcących poszerzać wiedzę o południowych sąsiadach zaprosiliśmy w ciągu ostatnich lat na:

- ♦ spotkanie autorskie Mariusza Szczygła pt. Kultura czeska – moja laska nebeska
- ♦ wykłady i prezentacje: o literaturze i folklorze Moraw, o różnicach między Polakami i Cze-

chami, czeskim humorze i Morawianach opowiadali prof. Anna Gawarecka, Jitka Bařínková, prof. Roman Madecki i dr Urszula Kowalska-Nadolna

- ♦ dwujęzyczne i rodzinne czytania *Daszeňki* K. Čapka, bajek M. Macourka, *Wodnika Szuwarka* J. Kincla
- ♦ wystawy „Kto oprócz Hrabala? Kto oprócz Tokarczuk? Czeska i polska literatura w przekładach”, „Brno w komiksie”, „Literatura polska i czeska po 1918 roku”, „Tymczasem w innym miejscu. Stulecie czeskiego komiksu”, „Rok 1989. Aksamitna rewolucja i to, co ją poprzedziło”, „Seria Manamana. 22 opowieści Starego Testamentu ilustrowane przez młodych artystów plastyków”
- ♦ spektakl Asz.teatru „Dziewczynka z zapasową głową”
- ♦ pokaz lalek teatralnych z Muzeum Maringotka „W czeskim teatrze lalek”
- ♦ koncert zespołu Acute Dose

NARODOWE CZYTANIE

Biblioteka Raczyńskich organizuje Narodowe Czytanie w Poznaniu od pierwszej edycji tej czytelniczej imprezy. Co roku w pierwszą sobotę września Biblioteka zaprasza poznaniaków na wydarzenie, podczas którego miłośnicy słowa czytają arcydzieła polskiej literatury, słuchają ich fragmentów w wykonaniu artystów i ludzi znanych w Poznaniu, pokazy artystyczne, spektakle i koncerty.

W latach 2015–2021 odbyły się Narodowe Czytania:

- ♦ *Lalki* Bolesława Prusa
- ♦ *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza
- ♦ *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego
- ♦ *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego
- ♦ nowel polskich
- ♦ *Balladyny* Juliusza Słowackiego
- ♦ *Moralności pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej

Oprócz czytania fragmentów utworów w wykonaniu chętnych Czytelników oraz przedstawicieleli świata polityki, kultury, sztuki, nauki i dziennikarzy w ciągu pięciu lat publiczność miała też okazję:

♦ wysłuchać wykładów i prelekcji prof. Wiesława Ratajczaka, prof. Radosława Okulicz-Kozaryna (UAM), Moniki Nowackiej (Muzeum Adama Mickiewicza w Śmiełowie), Agnieszki Woźny-Dorozińskiej (Zespół Szkół im. Jadwigi i Władysława Zamoyskich w Rokietnicy)

♦ wysłuchać koncertów piosenek podwórkowych w wykonaniu Tomasza Grdenia, występu kataryniarza Tadeusza Zajdowicza, zespołu Klub Szyderców Bis oraz koncertów muzyki ludowej i filmowej

♦ obejrzeć monodram Romana Brandstettera „Ja jestem Żyd z Wesela” w wykonaniu Zbigniewa Walerysia, spektakl „Balladyna 68” z tekstem Jeremiego Przybory i muzyką Jerzego Wasowskiego w wykonaniu aktorów Asz.teatru oraz prezentacje taneczne artystów z Teatru Muzycznego w Poznaniu, uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej i Zespołu Tańca Ludowego Poligrodzianie

♦ wziąć udział spotkaniu z aktorem Mateuszem Damięckim – w nauce tańca i prezentacji kulinarnej

NOC MUZEÓW

Noc muzeów w Bibliotece Raczyńskich i oddziałach muzealnych to zawsze okazja, by spojrzeć na twórczość pisarzy w szerszej perspektywie i przez pryzmat rozmaitych nawiązań, a także wziąć udział w spotkaniach tematycznych związanych z prezentowanymi wystawami czasowymi. W ostatnich latach uczestnicy tej cieszącej się popularnością międzynarodowej imprezy mieli okazję wziąć udział m. in. w takich spotkaniach jak:

- ♦ rodzinne warsztaty związane z Sienkiewiczem, architekturą czy PeWuKą
- ♦ wieczory wspomnień o Ignacym Mosiu i Kazimierze Iłłakowiczównie
- ♦ wykłady i prelekcje: dr Grażyny Kodym-Kozaczko *Poznań Jana Baptisty. Architektura i urbanistyka złotego wieku miasta*, prof. Wiesława Ratajczaka *Ludgarda, Ryksa i Przemysł w Pogrobku J.I. Kraszewskiego*, dr. Marka Rezlera *Cegielski, Kraszewski, Motty...*, Marka S. Bochniarza *Cygańszczyzna na scenie*
- ♦ projekcjach filmów *Poezja i maszyny. Hipolit Cegielski 1813–1868*, *Tajemnice Kraszewskiego* w reż. Jacka Kubiaka, *Cyganka Aza* w reż. Artura Twardziejewicza oraz *Piętno* w reż. Grażyny Banaszkiewicz
- ♦ śpiewankach *Kresowa płynie pieśń...*, *Legiony to żołnierska nuta* przy akompaniamencie Stanisława Horbika
- ♦ spotkaniach z Jackiem Kubiakiem i Krzysztofem Styszyńskim
- ♦ oprowadzania kuratorskie i zwiedzania tematyczne

KIERMASZ POZNAŃSKICH WYDAWCÓW 2016 i 2017

Tych, którzy spędzali majówkę w mieście i chcieli przypomnieć sobie atmosferę odbywających się kiedyś w Poznaniu majowych kiermaszy książkowych, Biblioteka Raczyńskich zaprosiła w weekend majowy na Kiermasz Poznańskich Wydawców i Festiwal Kaligrafii. W imprezie wzięły udział wydawnictwa i instytucje: Media Rodzina, Wydawnictwo Miejskie Poznań, Publicat S.A., Rebis, Święty Wojciech, W drodze, Zakamarki, Zysk i S-ka oraz Brama Poznania i SCRIBA Stowarzyszenie na Rzecz Popularyzacji Kultury Kaligraficznej i Epistolograficznej

oraz Edukacji z Zakresu Pisma Odręcznego. Na młodych Czytelników czekały warsztaty plastyczne i konstrukcyjne i zabawy inspirowane książką, a uczestnicy chcący ćwiczyć się w sztuce kaligrafii mogli wziąć udział w wykładach, pokazach i warsztatach.

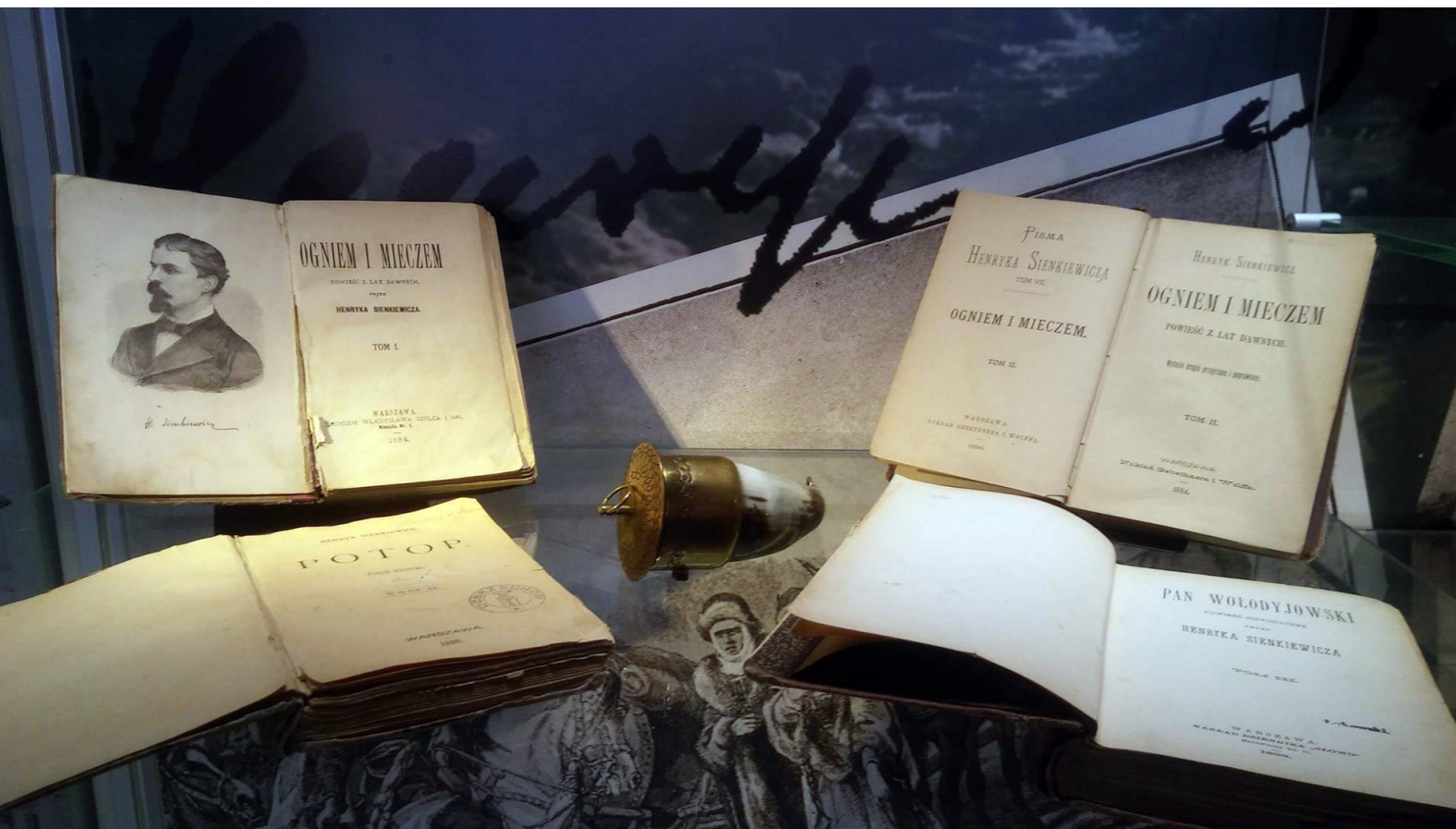
AKCJE LOKALNE, OGÓLNOPOLSKIE, ŚWIATOWE

Noc Muzeów czy Narodowe Czytanie to nie jedne imprezy o zasięgu ogólnopolskim organizowane w Bibliotece Raczyńskich. W kulturalnym kalendarium Czytelniczy znajdują też takie propozycje i atrakcje jak: Tydzień Bibliotek, Noc Bibliotek, Poznańskie Dni Rodziny, 60+ Weekend Seniora z Kulturą, Dzień Świętego Patryka (we współpracy z Fundacją Kultury Irlandzkiej), Dni Otwarte Funduszy Europejskich czy Dni „Odysei”, Owidiusza i „Iliady” (we współpracy z Instytutem Filologii klasycznej UAM). W latach 2017 i 2020 we współpracy z Fundacją Burza Mózgów Biblioteka współorganizowała także Festiwal Literatury dla Dzieci.

Wymienione wydarzenia kulturalne to nie wszystko, co Czytelnikom oferuje Biblioteka Raczyńskich. W zabytkowych wnętrzach, nowoczesnych przestrzeniach, licznych filiach w całym Poznaniu i muzealnych salach rozbrzmiewa dziecięcy gwar. Promocję czytelnictwa zaczynamy od najmłodszych.

WYDARZENIA EDUKACYJNE DLA DZIECI. LATO, JESIEŃ, ZIMA...

Dzieci, które spędzają wakacje i zimowe ferie w mieście, Biblioteka zaprasza do filii na „Lato z książką” i „Zimą z książką”. Jesienią organizowane są akcje tematyczne „Jesień z ...”. To inspirowane klasyką literatury dla dzieci cykle warsztatowe, zajęcia, atrakcje, spektakle. Bohaterami cyklicznych zajęć były m.in.: Pyza na polskich drózkach, Mikołajek, Ania z Zielonego Wzgórza, Muminki, Harry Potter czy Alicja w krainie czarów. Zajęcia organizowano wokół takich tematów jak Narnia, literatura skandynawska, moda w powieściach Henryka Sienkiewicza, mitologie świata i przyroda oraz postaci z kart utworów Jana Brzechwy, Wandy Chotomskiej, Grzegorza Kasdepke, Kornela Makuszyńskiego, Juliana Tuwima, Stanisława Lema. Atrakcyjny program dla dzieci uzupełniają znakomici goście, m.in. Szymon

Góralczyk, Emilia Kiereś, Joanna Krzyżanek, Marcin Mortka, Małgorzata Swędrowska, Łukasz Wierzbicki, Piotr Witoń.

Poza wymienionymi interdyscyplinarnymi cyklami filie Biblioteki Raczyńskich dla dzieci oferują szkołom i przedszkolom lekcje biblioteczne i zajęcia w ramach profesjonalnej oferty edukacyjnej Biblioteki Raczyńskich dla szkół. Ponadto wiele filii oferuje cykliczne formy spotkań adresowane do dzieci i rodzin z dziećmi, jak Rodzinne Czytanie z Asz.teatrem, Sensoraki, Czytajkowe poniedziałki, Kreatywne czwartki, Plastyczne piątki, Sztuczki ze sztuką, Klub Łowców Liter, Środowe poczytajki, Piątki z książeczką, Czytanie na tarasie, głośne czytanie, zabawy świetlicowe czy Biblioteczne cuda-wianki... i wiele innych okolicznościowych atrakcji będących okazją do zabawy i twórczego rozwoju. Również Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza ma bogatą ofertę adresowaną do dzieci i rodzin z dziećmi. Są to m.in. warsztaty manualne, plastyczne, muzyczne z literaturą noblisty i historią w tle, rodzinny piknik czy oferta dla przedszkoli „Moja pierwsza wizyta w muzeum”.

OFERTA DLA MŁODZIEŻY

W ciągu ostatnich lat Bibliotekę Raczyńskich chętnie odwiedzała też młodzież. HerbaciarniawgłównymbudynkuBibliotekiczęsto zamieniała się w miejsce wspólnych warsztatów, nauki i korepetycji. W 2017 roku z myślą o młodych miłośnikach kina zorganizowano warsztaty „A to dokument!”. Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza ma w ofercie cykl wykładów dla maturzystów „Powtórka przed...” oraz oprowadzania tematyczne, spacerów, gry miejskie i questy. Do 2018 roku we współpracy z IPN Biblioteka zaprosiła młodych ludzi na spotkania i warsztaty z cyklu Przystanek Historia. W bibliotece głównej i Filii Wildeckiej młodzi ludzie mogli wziąć udział w spotkaniach Klubu Książki. We współpracy i w efekcie konsultacji z poznańskimi licealistami powstała wystawa „Kanon lektur nieczytanych”.

Poza wymienionymi wydarzeniami na grupy uczniów czekają pracownicy Biblioteki i muzeów chętni, by oprowadzić po zabytkowych i nowoczesnych wnętrzach, opowiedzieć o historii i pisarzach, nauczyć korzystania z biblioteki i źródeł informacji naukowej.

Z kolei do nauczycieli historii i młodzieży z całej Polski adresowany jest projekt Teka Edukacyjna, którego twórcą jest Fundacja Centrum Solidarności. Zbiory Biblioteki Raczyńskich posłużyły do powstania jej regionalnej odsłony – Wielkopolskiej Teki Edukacyjnej. Pracownicy Biblioteki Raczyńskich współpracowali w przygotowaniu zbioru materiałów zebranych tematycznie na stronie internetowej i dotyczących lat 1939–1990. Celem projektu jest niekomercyjne udostępnianie jak najszerzej grupie odbiorców materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego.

OFERTA DLA SENIORÓW

Wśród korzystających ze zbiorów i oferty Biblioteki Raczyńskich jest wielu seniorów. Są aktywnymi Czytelnikami, wypożyczają książki i multimedia, odwiedzają placówki biblioteki, by przejrzeć poranną prasę, chętnie biorą udział w wydarzeniach kulturalnych. Wtorek dla Seniora to cieszące się popularnością comiesięczne prelekcje o polskich poetach i twórcach piosenki. Na przestrzeni lat uczestnicy poznali szereg sylwetek artystów słowa i estrady, spotkania ubarwiły koncerty Poznańskich Senioritek z udziałem Tomasa Grdenia.

Do starszych Czytelników potrzebujących wsparcia w obsłudze komputera, katalogów online i Internetu kierujemy bezpłatne kursy z obsługi komputera, tworzenia i edycji dokumentów i zdjęć, wyszukiwania informacji i korzystania z mediów społecznościowych. Szkolenia organizowane w gmachu głównym i Filii 42 obejmowały także temat bezpieczeństwa w Internecie, planowania podróży czy korzystania z miejskich aplikacji.

Do 2019 roku Biblioteka Raczyńskich oferowała także spotkania pod nazwą „Oswajanie przestrzeni” adresowane do tych seniorów, którzy potrzebowali przewodnika po nowoczesnym gmachu oraz katalogach tradycyjnych i online. Osoby powyżej 60. roku życia oraz te, które m.in. z powodów zdrowotnych nie mogą odwiedzić Biblioteki, mogą korzystać z usług „Książka dla seniora” i „Czytanie bez barier”.

Oprócz oferty kulturalnej adresowanej do wymienionych grup wiekowych kalendarz bibliotecznych wydarzeń pełen jest rozmów z ludźmi książki i spotkań tematycznych organizowanych z myślą o szero-

kiej publiczności, od młodych dorosłych po seniorów. O twórczości noblistów Boba Dylana i Kazuo Ishiguro rozmawiano podczas spotkań z cyklu „Salon u Raczyńskich”. Biografom, autobiografom i dziennikom poświęcony jest cykl „Zapiski intymne”. Do kobiet w szczególności adresowane są projekty „Czyta pani czyta” i „Porannik książkowy”. Ten ostatni cykl proponował czytelnikom książkę na dzień dobry i realizowany był z myślą o pandemicznych ograniczeniach oraz we współpracy z profesjonalną obsługą techniczną. Także formułę online miały spotkania z cyklu „Mól w sieci”, którego gośćmi byli blogerzy będący jednocześnie autorami książek i poruszający popularne tematy.

Gośćmi spotkań w Bibliotece byli m.in.: Anna Bikont, Piotr Bojarski, Jerzy Borowczyk, Hanna Cygler, Filip Czekala, Ryszard Ćwirlej, prof. Janusz Degler, Teresa Drozda, Arkady Paweł Fiedler, Andrzej Franaszek, Natasza Goerke, Robert Górski, Alena Grabowska, Magdalena Grzebałkowska, Szymon Hołownia, Joanna Jodełka, Jacek Karczewski, Krzysztof M. Kaźmierczak, Piotr Korduba, Renata Kosin, Antoni Libera, Agnieszka Olejnik, Kazimierz Orłoś, Andrzej Pilipiuk, Andrzej Poniedziałki, Mariola Pryzwan, Małgorzata Rejmer, Mariusz Szczygieł, Monika i Grzegorz Wasowscy, Józef Wilkoń, Janusz Leon Wiśniewski, Anna Wolf-Powęska, Marcel Woźniak, Daniel Wyszogrodzki, Katarzyna Zyskowska.

Ośrodek Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego – tzw. Dom Literatury – zorganizował wieczory literackie i poetyckie m.in. takich twórców jak Witold Banach, Jerzy Grupiński, Wiesław Helak, Jerzy Łukasz Kaczmarek, Paweł Kuszczynski, Bogusława Latawiec, Kinga Piotrowiak-Junkiert, Konrad Sutarski, Teresa Tomsia, Jakub Żmizowski.

W muzeach odbywały się spotkania poświęcone pisarzom oraz mniej znanym ciekawostkom z ich życia i twórczości. Bogaty program edukacyjny towarzyszył wystawom organizowanym w Muzeum Literackim Henryka Sienkiewicza. Wykłady poświęcone Janowi Baptyście Quadro, Cyrylowi Ratajskiemu, miastu, architekturze, Powszechnej Wystawie Krajowej wygłosili m.in. dr inż. arch. Grażyna Kodym-Kozaczko, dr Marek Rezler, dr hab. Hanna Grzeszczuk-Brendel, dr Andrzej Zarzycki. Ponadto muzeum zaprasza na lekcje muzealne, warsztaty dla rodzin z dziećmi, zajęcia okolicznościowe i gry miejskie.

W Muzeum-Pracowni Józefa Kraszewskiego o zaangażowaniu pisarza w działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości opowiadał prof. Wiesław Ratajczak, o rodzie Mielżyńskich rozmawiali Tadeusz Grabski, Agnieszka Murawska, Ewa Siejkowska-Askutja i Izabela Wyszowska.

Mieszkanie-Pracownia Kazimierzy Iłkiewiczów oprócz oprowadzeń tematycznych zaprasza na spotkania poświęcone życiu poetki oraz wieczory muzyczne o tematyce kresowej.

Czytelnicy mają także okazję posłuchać mistrzowskich interpretacji utworów. Teksty literackie podczas bibliotecznych spotkań czytali: Janusz Andrzejewski, Grzegorz Damięcki, Mateusz Damięcki, Ewa Dałkowska i Jerzy Zelnik. Poezja (i muzyka) były obecne w ofercie Biblioteki także przy innych okazjach. W 97. rocznicę urodzin Krzysztofa Kamila Baczyńskiego zaprosiliśmy na koncert *Baczyński. Co jest we mnie* w wykonaniu Jana Billerta (muzyka, śpiew) i Antoniny Weber (wiolonczela), wybór największych szlagierów polskiej piosenki wykonał chór Poznańskie Senioritki przy akompaniamencie Tomasza Grdenia, a Spotkaniom z Arcydziełem często towarzyszą koncerty muzyki dawnej (Tres Anime, Luthien Consort). Miłośnicy innych sztuk i aktywności mogli wziąć także udział w literackich potańcówkach, obejrzeć spektakle i wysłuchać kameralnych koncertów.

Biblioteka Raczyńskich współpracuje przy organizacji spotkań także ze środowiskiem naukowym. Wykłady i prelekcje w Bibliotece i muzeach wygłosili m.in. dr hab. Alina Borkowska-Rychlewska, dr Paweł Czapczyk, prof. Stanisław Nicieja, prof. Elżbieta Nowicka, prof. Piotr Okulewicz, prof. Radosław Okulicz-Kozaryn, prof. Leszek Teusz.

WYSTAWY

Wystawy organizowane przez Bibliotekę Raczyńskich cechują się dużą różnorodnością. Prezentowane są na nich zarówno ekspozycje monograficzne, przedstawiające dorobek wybitnych postaci, jak i wystawy przekrojowe. Podejmowane są tematy literackie, historyczne, związane z jubileuszami, a także dotyczące współczesnego oblicza naszego miasta czy rynku wydawniczego. Dzięki temu trafiają do różnych grup odbiorców. Na wystawach w Bibliotece Raczyńskich i w oddziałach muzealnych każdy znajdzie coś dla siebie. Wydarzenia towarzyszące wystawom – wernisaże, lekcje biblioteczne, prelekcje i oprowadzanie kuratorskie (także online) dają zwiedzającym możliwość zaczerpnienia dodatkowych informacji i poznania zagadnienia w szerszej perspektywie.

W latach 2017–2021 wystawy w budynku głównym Biblioteki Raczyńskich i oddziałach muzealnych obejrzało 35 tys. osób. W przestrzeni Biblioteki Raczyńskich prezentowano m.in.

- ♦ *Świat Dobrawy i Mieszka I* zorganizowana z okazji 50-lecia współpracy Brna i Poznania oraz 1050-lecia Chrztu Polski
- ♦ *Introrigator w cieniu?* W dziewiętnastowiecznym warsztacie
- ♦ *Po co są dni?* Kalendarze ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich
- ♦ *Na poznańską mod(ł)ę.* W XIX-wiecznej garderobie
- ♦ *Solum Verbum.* Reformacja i Słowo w XVI–XVIII wieku
- ♦ *Widziałem wielu Bogów...* W 30. rocznicę śmierci Romana Brandstaettera
- ♦ Leon Prauziński, malarz Powstania Wielkopolskiego
- ♦ *Jedźmy, wracajmy...* Drogi życia i szlaki twórcze Włodzimierza Odojewskiego
- ♦ *Nie obierając korbola, wsadzić w piec...* Kuchnia wielkopolska w XIX wieku
- ♦ Marcei Motty (1818–1898) i Poznań jego czasów
- ♦ W drodze ku niepodległości
- ♦ *Polonica XVI wieku* w Bibliotece Raczyńskich
- ♦ Kanon lektur nieczytanych
- ♦ Co czyta Poznań?
- ♦ Józef Wilkoń. Lektury obowiązkowe
- ♦ *Vademecum Norwida.* Rozplątywanie

Wystawy czasowe organizują także muzea.

W Muzeum Literackim Henryka Sienkiewicza można było obejrzeć m.in. wystawy:

- ♦ *Quo vadis w sztuce*
- ♦ Autografy sławnych ludzi
- ♦ *Moś to był ktoś.* W 100 rocznicę urodzin
- ♦ *ZNANY/nie/ZNANY ARCHITEKT POZNANIA* – Jan Baptysta Quadro z Lugano
- ♦ *Prezydent wart Poznania* – Cyryl Ratajski (1875–1942)
- ♦ *Trójkąty miłosne u Sienkiewicza.* Odsona I: *Pan Wołodjowski*

Pracownia-Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego zaprosiła m.in. na wystawy:

- ♦ Skarby wdowy po Magellanie albo wystawa map-obrazów Wojciecha Olejniczaka
- ♦ Stanisław Mrowiński dla Poznania
- ♦ Seweryn Mielżyński (1804–1872)
- ♦ Kraszewski dla sprawy polskiej

PANDEMIA I WYDARZENIA ONLINE

Ze względu na pandemię koronawirusa działalność kulturalną od 2020 roku najbardziej było widać w Internecie. Zamknięcie Biblioteki dla użytkowników w czasie epidemii, które trwało łącznie trzy miesiące, nie oznaczało zawieszenia pracy instytucji. W tym czasie trwały prace związane między innymi z retrokonwersją, opracowaniem instrukcji, przygotowaniem planów, scenariuszy zajęć i imprez czy też prace związane z ułatwieniem Czytelnikom dostępu do zbiorów. Mimo obostrzeń Biblioteka Raczyńskich nie zrezygnowała też z organizacji wydarzeń kulturalnych. Uruchomiono profile Biblioteki Raczyńskich w serwisach streamingowych SoundCloud i Spotify. Podcastów słuchano w Polsce, Norwegii i USA.

Odbiorców kanału YouTube odnotowano w Polsce, Wielkiej Brytanii i Niemczech.

Przeniesienie działalności w przestrzeń cyfrową, począwszy od czytania online, przez oprowadzania, prezentacje i wykłady, po spotkania, podcasty, słuchowiska i animacje – wszystkie te formy dały Bibliotece możliwość zaspokajania potrzeb kulturalnych odbiorców, ofiarowania nieco radości płynącej z książek, i – co najważniejsze – utrzymania kontaktu z Czytelnikiem.

Od wiosny 2020 roku do końca 2021 roku zaprezentowaliśmy w sieci ponad 300 form adresowanych do Czytelników w każdym wieku. W mediach społecznościowych Biblioteki Raczyńskich i muzeów oraz na oficjalnych kanałach w różnych serwisach, poza informacjami z życia instytucji, można znaleźć podcasty, słuchowiska, filmy i wystawy z wirtualnej galerii:

- ♦ Audiobooki: 8 opowiadań z serii *Przygody Sherlocka Holmesa*
- ♦ Podcasty: *Co czyta Poznań?*, *Kogo nie widać w bibliotece?*, *Kanon lektur nieczytanych*, *Miłośnicy roślin* czy *Dzieciństwo Edwarda i Atanaze-*

go Raczyńskich – to tylko niektóre z 24 podcastrów

- ♦ Braczytanki: klasyka baśni, legendy i powstała specjalnie na tę okazję bajka o Wiedźmie Zagnijróg, czyli 41 filmów z czytankami dla najmłodszych w wykonaniu pracowników Biblioteki
- ♦ Mól w sieci: 18 spotkań z blogerami, twórcami internetowymi, pisarzami, dziennikarzami
- ♦ Porannik książkowy: 7 rozmów z autorkami na tematy kobiece, herstoryczne i lifestyle'owe
- ♦ Akcja lato. Lato Małych Przyrodników (w 2020 roku) i Ekolato (w 2021 roku): łącznie 30 filmów edukacyjnych z elementami warsztatów inspirowanych literaturą dla dzieci i otaczającą nas przyrodą
- ♦ Akcja lato. „Tajemniczy ogród” Frances Hodgson Burnett: klasyk literatury dla dzieci w 17 odcinkach w wykonaniu pracowników Biblioteki
- ♦ Ferie online. W krainie śniegu i lodu: 10 odcinków z zajęciami dla dzieci inspirowanymi literaturą i przyrodą
- ♦ Muzea Biblioteki Raczyńskich online: ciekawostki z życia i twórczości Kazimierza Iłakowiczówny, Józefa Ignacego Kraszewskiego i Henryka Sienkiewicza pokazane w 16 prezentacjach i prelekcjach oraz spektakl „Zagłoba swatem” w ramach programu „Kultura w sieci”
- ♦ Biblioteka dla Seniora: cztery wykłady i trzy koncerty poświęcone piosence francuskiej, utworom z XX-lecia międzywojennego, staropolskim balladom, twórczości Kabaretu Starszych Panów czy Bułata Okudźawy
- ♦ Ja Konstancja: cykl impresji audiowizualnych inspirowanych losami córki i wnuczki J.I. Kraszewskiego
- ♦ Wirtualna Galeria Atanazego: 14 wystaw o literaturze, Poznaniu, pisarzach, a nawet zbrodniach
- ♦ wykłady, słuchowiska, spektakle, filmy okolicznościowe i spotkania z pisarzami

W formule online czytelnicy i internauci mogli uczestniczyć w rozmowach m.in. z Joanną Bator, Wojciechem Chmielarem, Katarzyną Czajką-Kominiarczuk, Natalią Fiedorcuk, Rafałem Fronią, Robertem Makłowiczem, Dorotą Masłowską, Wojciechem Orlińskim, Tomaszem Raczkiem, Dariuszem Rosiakiem, Magdaleną Siwiec, Piotrem Strzeżyszem, Zofią Turowską.

PROMOCJA CZYTELNICTWA

- ♦ Festiwal Ludzie Książki – realizowany w formie hybrydowej w 2022 roku
- ♦ Czyta pani czyta
- ♦ Mól w sieci
- ♦ Noc Bibliotek
- ♦ Noc Muzeów
- ♦ Poznański Tydzień Rodziny
- ♦ udział w wydarzeniach kulturalnych i literackich, m.in. Poznański Festiwal Kryminału Granda, Targi Książki w Warszawie, Targi Książki w Poznaniu, Dni Łazarza

FESTIWAL LUDZIE KSIĄŻKI

Festiwal Ludzie Książki w dwóch edycjach odwiedził 7 miast, oferując ponad 30 spotkań na żywo i skupiając ponad półtora-tysięczną publiczność w nie tylko Wielkopolskich miastach (Konin, Kalisz, Ostrów Wlkp., Jarocin, Piła oraz Olsztyn) oraz ponad pięćdziesięciotysięczną publiczność online. Uczestnicy Festiwalu Ludzie Książki mogli spotkać się między innymi z Joanną Bator, Magdaleną Grzebałkowską, Krystyną Mirek, Marcelem Woźniakiem, Samuelem Bjørkiem czy Niną Lykke. Oprócz spotkań autorskich młodzież miała okazję wziąć udział w warsztatach z pisarzami, porozmawiać o aktualnych zjawiskach w kulturze. Finałem Festiwalu Ludzie Książki były dwa dni, dwie sceny, spotkania, panele dyskusyjne i koncert w Bibliotece Raczyńskich. Wystąpili między innymi Antoni Libera, Anna Gacek, Okoń w Sieci i Katarzyna Barlińska vel P.S. HERYTIERA – „Pizgacz”. W panelu poświęconym przekładom literatury wzięli udział pisarze i tłumacze z literatury ukraińskiej i norweskiej: Sofija Andruchowycz, Ryszard Kupidura, Karolina Drozdowska. Ukraińskim akcentem był także koncert zespołu DAGADANA.

Festiwal Ludzie Książki jest elementem projektu „Sztuczna inteligencja w służbie książki”, który korzysta z dofinansowania z Programu Kulturowym Mechanizmu Finansowego EOG 2014–2021. Zakup książkomatów realizowany jest w ramach projektu „Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

TARGI KSIĄŻKI W WARSZAWIE

W 2022 roku Biblioteka Raczyńskich brała udział w Targach Książki w Warszawie, oferując na stoisku wydawnictwa Biblioteki m.in. „Białoruskiego Tristana”, album o atlasach, „Moje pamiętniki”, publikacje pokonferencyjne i festiwalowe, katalogi rękopisów zbiorów specjalnych. Ważnym elementem stoiska był pokazowy książkomat (jeden moduł), przy którym przeprowadzano około 100 pokazów, zachęcając zwiedzających do samodzielnego sprawdzenia możliwości tego urządzenia. Na ekranie znajdującym się na stoisku wyświetlany był film, pokazujący wnętrza Biblioteki i wybrane aktywności. Stoisko odwiedzało licznie zwiedzający, czytelnicy, bibliotekarze z różnych typów bibliotek z całej Polski (np. Łódź, Katowice, Wrocław, Ostrołęka, Gdańsk), nauczyciele i wykładowcy, blogerzy, bookstagramerzy, pisarze i wydawcy.

Dyrektor biblioteki Anna Gruszecka brała udział w dwóch panelach:

- ♦ Biblioteki na przestrzeni wieków – razem z Kjersti Eide Hatland, dyrektor Biblioteki w Bergen
- ♦ Ukraińska książka w Polsce – potrzeby, współpraca, perspektywy – panel z udziałem Oleksandry Koval, Dyrektor Ukraińskiego Instytutu Książki i Dariusza Jaworskiego, Dyrektora Instytutu Książki.

Poza Biblioteką Narodową, Biblioteka Raczyńskich była jedyną biblioteką obecną na targach, reprezentując środowisko bibliotekarskie. Ze względów promocyjnych obecność na Targach Książki była ważnym wydarzeniem, pozwalającym pokazać Bibliotekę Raczyńskich jako instytucję z tradycjami, ale śledzącą nowe trendy w pracy z czytelnikiem i z wykorzystaniem nowych technologii.

BIBLIOTEKA NAUKOWA

Ponad pół wieku (od 1968 roku) Biblioteka Raczyńskich ma status biblioteki naukowej. Najcenniejszą – pod względem naukowym i zabytkowym – część jej zasobu stanowią zbiory specjalne, udostępniane dziś w nowym gmachu Biblioteki. Składają się na nie rękopisy, teatralia, stare druki, kartografia, grafika, fotografie, nagrania wideo, mi-

krofilmy, dokumenty życia społecznego oraz marynistyczna Kolekcja Jerzego Pertka. Zaczątek dały zbiorów rodzinnych Raczyńskich, poszerzone przez Edwarda Raczyńskiego drogą licznych zakupów, pozyskiwane także z wielkopolskich klasztorów, które uległy kasacji decyzją władz pruskich. Konstancja Raczyńska, żona Edwarda, przekazała Bibliotece zakupione przez siebie od Juliana Ursyna Niemcewicza listy królów polskich do rodziny Radziwiłłów, diariusze sejmowe z XVI–XVIII w., autografy pisarzy polskich, starodruki i atlasy z okresu od XV do XVIII w. Wśród

starodruków Biblioteki Raczyńskich najcenniejszy zespół stanowią inkunabuły, czyli druki wydane do 1500 roku. W ramach Działu Zbiorów Specjalnych działają wyodrębnione placówki muzealne: Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza, Pracownia-Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego, Mieszkanie-Pracownia Kazimierza Iłłakowiczówny oraz i Ośrodek Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego.

W ciągu minionych ośmiu lat widocznie wzrosło znaczenie Biblioteki jako biblioteki naukowej, czego przejawem był przede wszystkim wielki sukces międzynarodowej konferencji „Wojna i książka” w 2019 roku, której pomysłodawczynią i główną organizatorką była dr Agnieszka Łuczak, oraz wielokrotny wzrost liczby organizowanych i współorganizowanych innych konferencji naukowych.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA. KONFERENCJE I SYMPOZJA

Historyczny budynek Biblioteki Raczyńskich często służył także działalności naukowej. W latach 2016–2018 Biblioteka Raczyńskich była miejscem (lub współorganizatorem odbywających się w Poznaniu) konferencji i debat:

- ♦ Seminarium mediewistyczne "N PRINCIPIO" Mit i prawda początku w kulturze polskiej i europejskiej (współorganizator: Poznańskie Towarzystwo

stwo Przyjaciół Nauk, Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu, Wydział Historyczny UAM, Instytut Historii Sztuki UAM, Instytut Filologii Polskiej UAM)

- ♦ Wokół Wielkiego Księstwa Litewskiego i jego tradycji. Międzynarodowe sympozjum naukowe (współorganizatorzy: Instytut Historii UAM, Instytut Historii Litwy w Wilnie)

W ramach obchodów 60 rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956 w Bibliotece Raczyńskich odbyły się między innymi:

- ♦ międzynarodowy panel dyskusyjny *Wydarzenia 1956 roku w Europie Środkowo-Wschodniej. Próba spojrzenia transnarodowego* z udziałem: Janusza Karwata (UAM), Konrada Białeckiego (UAM/IPN), Juraja Marusiaka (Słowacja), Dragosa Petrescu (Rumunia), Krzysztofa Brzechczyka (UAM/IPN) we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej
- ♦ promocja książki Piotra Grzelczaka *Poznański Czerwiec 1956. Walka o pamięć w latach 1956–1989*
- ♦ spotkanie z Hanną Krall (Współorganizacja: Barak Kultury) – dyskusja „Czerwiec pisze literaturę” z udziałem Sergiusza Sterny-Wachowika, Bogusławy Latawiec, Jerzego Grupińskiego i Tadeusza Żukowskiego

- ♦ wystawa *Ślady Czerwca 1956. Ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich*

♦ I Wielkopolskie Forum Pamięci Narodowej w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych (współorganizator: Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu)

♦ *To, co pozostaje. Wspomnienia o Włodzimierzu Odojewskim*. Panel dyskusyjny w ramach Sympozjum pamięci Włodzimierza Odojewskiego „Zabezpieczanie śladów” (współorganizatorzy: Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza)

♦ Sympozjum z okazji wręczenia medali 200-lecia Towarzystwa Biblijnego

♦ *Arystokracja polska w XIX wieku. Tożsamość i kultura*. Ogólnopolska konferencja naukowa (organizator: UAM)

♦ *Introligator – rzemieślnik książki*. XIII Forum Wielkopolskich Konserwatorów Papieru i Skóry (współorganizator: Archiwum Państwowe)

♦ Konferencja *Liturgia i polityka w wiekach średnich. Przeoczone dziedzictwo Ernsta H. Kantorowicza* (współorganizatorzy: IH UAM, IH UW, The PSALM-Network)

♦ *Bogurodzica w kulturze średniowiecza*. XXXVIII Seminarium Mediewistyczne (współorganizatorzy: PTPN, Muzeum Archidiecezjalne, IHS UAM, IFP UAM we współpracy z Centrum Edukacyjno-Formacyjnym Archidiecezji Gnieźnieńskiej)

♦ *Piosenka jako forma pamięci*. Konferencja naukowa w ramach Festiwalu Słowa w Piosence Frazy (współorganizator Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM)

♦ *Pisarz wobec kłamstwa i nicości* (organizator: Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza)

♦ II Wielkopolskie Forum Pamięci (organizator: Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu)

♦ *Za wiarę i wolność*. Konferencja naukowa z okazji 250. rocznicy konfederacji barskiej

♦ Konferencja popularnonaukowa: *Od solidaryzmu do niepodległości* (organizator: Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Poznaniu)

♦ *Polska w piosence (1989–2018)*. Konferencja naukowa wydarzenie w ramach Festiwalu Słowa w Piosence Frazy, współorganizator: Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM)

♦ *Kultura rycerska średniowiecznej Europy*. XXXIX Seminarium Mediewistyczne (współorganizatorzy: PTPN, Muzeum Archidiecezjalne, IHS UAM, IFP UAM).

Wydarzeniem naukowym 2019 roku była I Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Wojna i książka. Księgozbiory, biblioteki, wydawnictwa i twórcy podczas konfliktów zbrojnych i politycznych. Stan badań i perspektywy badawcze*.

Osiemdziesiąta rocznica wybuchu II wojny światowej była odpowiednią okazją do zorganizowania międzynarodowego wydarzenia, które koncentrowało się wokół problematyki bibliotek, księgozbiorów, kultury, wydawnictw i twórców w czasach konfliktów i wojen. Prelegenci z całego świata prezentowali rozmaite kategorie strat kulturalnych w obszarach związanych z książką. Oprócz czasów II wojny światowej podjęto także tematykę konfliktów wcześniejszych (np. potopu szwedzkiego) i bardziej współczesnych (zimna wojna, wojna w Iraku). Podczas trzydniowej konferencji zastanawiano się m.in. nad problematyką ochrony zbiorów i sytuacją prawną bibliotek i dóbr kultury w czasie wojen. W konferencji, która została objęta została honorowym patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, wzięli udział badacze z całej Polski oraz z Austrii, Izraela, Łotwy, Niemiec, Szwecji, Wielkiej Brytanii. Współorganizatorami konferencji były: Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, PAN Biblioteka Kórnicka, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Muzeum Historii Polski, Polski Komitet Błękitnej Tarczy.

Biblioteka Raczyńskich w 2019 roku współorganizowała także takie wydarzenia jak:

♦ Sympozjum ORP „Orzeł” – poszukiwanie wra-ku (współorganizator: Przystanek Historia. Centrum edukacyjne IPN)

♦ *Miejsca – miejsca puste – przestrzeń w piosence*. Konferencja w ramach Festiwalu Słowa w Piosence Frazy. (współorganizator: Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM)

♦ *Miłość ziemna i niebiańska w kulturze średniowiecznej Europy*. XL Seminarium Mediewistyczne im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej (organizatorzy: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Biblioteka Raczyńskich, Muzeum Archidiece-

zjalne w Poznaniu, Instytut Historii Sztuki UAM, Instytut Filologii Polskiej UAM).

W ostatnich dwóch latach, m.in. ze względu na udział w międzynarodowych projektach oraz prężną działalność w czasie pandemii, Anna Gruszecka, dyrektor Biblioteki Raczyńskich, była zapraszana do wzięcia udziału w konferencjach organizowanych online. Były to m.in.

♦ Konferencja Eurodis Seminar 2020 *How can libraries play a positive role in a crisis?* (W jaki sposób Biblioteki mogą odegrać pozytywną rolę w kryzysie?). Dyrektor Biblioteki Raczyńskich była na konferencji online jedyną przedstawicielką polskich bibliotek.

♦ REHA FOR THE BLIND IN POLAND 2020 i 2021 – prezentacja oferty zbiorów i usług dla osób niewidomych i niedowidzących podczas konferencji w Poznaniu *Wielkie Spotkanie Niewidomych, Słabowidzących i Wszystkich Niepełnosprawnych*

♦ II i III edycja Wirtualnych Targów Książki BookTarg – prezentacja założeń i prac koncepcyjnych dotyczących projektu *Sztuczna inteligencja w służbie książki*, a także o roli bibliotek w pandemii i o nowych sposobach dotarcia do czytelnika.

Ponadto pracownicy Biblioteki Raczyńskich przygotowali i przeprowadzili szkolenia online dla polonijnych bibliotekarzy z całego świata, zorganizowane przez Wielkopolski Oddział Stowarzyszenia Wspólnota Polska w Poznaniu. Szkolenia finansowane były ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

MUZEUUM LITERACKIE HENRYKA SIENKIEWICZA

Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza zostało otwarte w 1978 roku dzięki Ignacemu Mosiowi – kolekcjonerowi pamiątek po nobliście. Muzeum mieści się w XVI-wiecznej kamieniczce przy Starym Rynku, należącej niegdyś do Jana Baptysty Quadro, budowniczego poznańskiego ratusza. Na ekspozycji zaaranżowanej tak, aby oddawała klimat czasów, w których żył i tworzył Henryk Sienkiewicz, znajdują się meble z epoki, dzieła sztuki oraz pamiątki po pisarzu. Najcenniejszymi eksponatami są: replika medalu Nagrody Nobla przyznanej Sienkiewiczowi w 1905 roku, odlew prawej dłoni i maska pośmiertna pisarza, rękopisy oraz projekty scenografii do filmu *W pust-*

ni i w puszczy. Ważną część zbiorów stanowi księgozbiór liczący ponad 4500 pozycji, w tym przekłady utworów Sienkiewicza na języki obce, m.in. na chiński, hebrajski, arabski, wietnamski.

Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza dwukrotnie otrzymało wyróżnienia w konkursach IZABELLA. W 2018 roku jury w kategorii „Działalność wystawiennicza” doceniło wystawę *Prezydent wart Poznania – Cyryl Ratajski (1875–1942)*. To pierwsze tego typu wyróżnienie dla Muzeum. Rok później trzecie miejsce w kategorii „Działalność promocyjna i marketingowa” przyznano katalogowi towarzyszącemu wystawie. Autorką wystawy i katalogu jest Maria Niestrawska (Dział Zbiorów Specjalnych), a twórcą opracowania graficznego i składu publikacji Sławomir Pacholczyk (Dział Koordynacji Działalności Kulturalnej i Promocji).

Ostatnie lata to także dynamiczny rozwój Muzeum, zmiana aranżacji przestrzeni, stworzenie nowych propozycji dla zwiedzających oraz dla dzieci i młodzieży, szczególna aktywność podczas pandemii w mediach społecznościowych i tworzenie atrakcyjnych dla czytelników treści przybliżających twórczość i życie Noblisty.

W 2018 roku Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza było też scenografią fabularyzowanego dokumentu *Silaczki*. Film w reżyserii Marty Dzido i Piotra Śliwskiego opowiada historię naszych prababek, których wysiłek, upór i konsekwencja doprowadziły do podpisania przez Józefa Piłsudskiego dekretu o prawach wyborczych kobiet 28 listopada 1918 roku.

W 2016 roku odbyły się obchody Roku Sienkiewiczowskiego. Podczas ich inauguracji w Poznaniu w Muzeum Literackim Henryka Sienkiewicza gośćmi byli m.in. wicemarszałek Senatu RP – Maria Koc, Urszula i Juliusz Sienkiewiczowie. Publiczność wzięła udział w wernisażu wystawy „Sienkiewicz – społecznik” oraz wysłuchała wykładu dr Danuty Płygawko „Henryk Sienkiewicz jako prezes Generalnego Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce”.

MIESZKANIE-PRACOWNIA KAZIMIERY IŁŁAKOWICZÓWNY

Mieszkanie-Pracownia Kazimierzy Iłłakowiczówny to niewielkie muzeum utworzone w mieszkaniu poetki w pierwszą rocznicę jej śmierci, 16 lutego 1984 roku. By zachować część jej świata, pozostawiono na swoim miejscu sprzęty, książki, obrazy i przedmioty codziennego użytku. Wnętrze uzupełniono tylko o ekspozycję biograficzno-literacką. To jedyne w Poznaniu biograficzno-literackie muzeum w rzeczywistym mieszkaniu twórcy.

Podczas ostatnich lat muzeum poszerzało ofertę dla zwiedzających i czytelników powracających do książek i tłumaczeń Kazimierzy Iłłakowiczówny. Szczególnie aktywnie prezentowane były losy poetki i konteksty jej życia w mediach społecznościowych, a także w formie filmów pozwalających odwiedzić to miejsce pomimo pandemicznych ograniczeń.

PRACOWNIA-MUZEUUM JÓZEFA IGNACEGO KRASZEWSKIEGO

Pracownia-Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego powstała za sprawą kolekcjonerskiej pasji Mariana Walczaka, rzemieślnika, wytwórcy sztucznych kwiatów, miłośnika J.I. Kraszewskiego, który przekazał

swoją kolekcję na ręce prezydenta Poznania w 1979 roku. Stałą ekspozycją w Pracowni-Muzeum jest „Gabinet Kraszewskiego” (depozyt Muzeum Narodowego i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk) – dary wręczone pisarzowi z okazji jubileuszu 50-lecia twórczości literackiej, który odbywał się w 1879 roku w Krakowie. Działalność Pracowni obejmowała przypomnienie działalności i twórczości Kraszewskiego.

OŚRODEK DOKUMENTACJI WIELKOPOLSKIEGO ŚRODOWISKA LITERACKIEGO

Ośrodek Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego (tzw. Dom Literatury) powstał w 1983 roku i mieści się w kamienicy przy ulicy Wronieckiej 14. Zgodnie ze swoją nazwą gromadzi przede wszystkim spuścizny literackie poznańskich pisarzy – w minionych latach powiększane drogą darowizn lub zakupów. W ten sposób do zbiorów trafiła m.in. spuścizna Ewy Najwer czy powiększona kolekcja związana z Wincentym Różańskim. Częściami zespołu rękopisów w zbiorach Ośrodka, stanowiącymi autonomiczne całości, są ponadto: Archiwum Oddziału Poznańskiego Związku Literatów Polskich (1929–1983) oraz Archiwum Wydawnictwa Poznańskiego (1956–1993).

KONSERWACJA ZBIORÓW SPECJALNYCH

Biblioteka Raczyńskich nieustannie dba o swoje najcenniejsze zbiory. Trzeba przypomnieć, że w 2017 roku otrzymaliśmy finansowe wsparcie Fundacji PKO Banku Polskiego na konserwację materiałów związanych z twórcą książki, Edwardem Raczyńskim oraz jego rodziną. Są to m.in. „Ryciny do »Wspomnień Wielkopolski« wydanych przez Edwarda hr. Raczyńskiego” z 1842 roku. Teką zawierająca kilkadziesiąt rycin jest niewątpliwie wielką rzadkością biblioteczną i antykwaryczną, a przedstawia miejsca związane z Wielkopolską czy też dokumenty z Archiwum Raczyńskich, m.in. z podpisanymi królów Augusta II i Augusta III.

Dzięki otrzymaniu środków z Funduszy Europejskich możliwe było także inne wielkie przedsięwzięcie: konserwacja i digitalizacja cennych atlasów – część zadania „Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych” dofinansowanego z funduszy UE w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020; Działanie 8.1. „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury”. Głównym celem projektu jest ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz poprawa dostępności do dóbr i usług kultury poprzez inwestycje w infrastrukturę i poprawę warunków funkcjonowania instytucji kultury.

Konserwacji zostały poddane obiekty o szacunkowej wartości ponad 6,5 mln zł, najbardziej cenne atlasy wyceniane są na ponad 400 tys. zł. Ze względu na swoją wartość atlasy przechowywane są w bezpiecznych warunkach, w temperaturze około 16 stopni Celsjusza i przy zachowaniu odpowiedniej wilgotności. Dostęp do cennych zbiorów mają jedynie badacze. Atlasy zostały też zdigitalizowane i w późniejszym czasie będą udostępnione w internecie. Do konserwacji wytypowano najcenniejsze i jednocześnie najbardziej zagrożone dalszą destrukcją atlasy od XVI do XIX w. ze zbiorów kartograficznych Biblioteki Raczyńskich. To 23 tytuły w 32 tomach, czyli ponad siedem i pół tysiąca stron.

Wśród obiektów poddanych konserwacji wymienić warto m.in.:

♦ pierwszy nowożytny atlas świata *Theatrum orbis terrarum* flamandzkiego kartografa i geografę Abrahama Orteliusa, zawierający zestaw map pogrupowanych regionami (wyd. Antwerpia 1595)

♦ najcenniejszy w zbiorach Biblioteki Raczyńskich monumentalny, dziesięciotomowy atlas – *Novus atlas absolutissimus* (wyd. Amsterdam 1647–1658); zawierający ponad 500 ręcznie kolorowanych map przedstawiających cały znany ówczesnie świat, stanowi unikat w skali krajowej

♦ *Harmonia macrocosmica seu Atlas universalis... Studio et labore Andreae Cellarii...* (1661) oraz *Johannis Janssonii Novus atlas sive Theatrum orbis terrarum...* (1646) – wolumin składający się z dwóch współprawnych cennych dzieł: pierwszy atlas zawiera kilkadziesiąt czarno-białych map sklepienia niebieskiego przedstawiających systemy budowy wszechświata wg Ptolemeusza, Kopernika i Tychona Brahe; w drugim znajdują się cenne polonika, takie jak mapy Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Litewskiego, Ukrainy, Wielkopolski, Pomorza Zachodniego i księstw śląskich

♦ Bardzo rzadki *Atlas von dem Regierungs Department im Großherzogthum Posen* zawierający mapy wszystkich siedemnastu powiatów ziemskich rejencji poznańskiej z 1821 roku. Mapy zostały wydane w bardzo dokładnej wówczas skali ok. 1:150 000. Przy każdej z nich znajdują się dane statystyczne zawierające powierzchnię i liczbę ludności w powiecie i w poszczególnych miastach

♦ *Geschichte Polens von Joachim Lelewel* to dość rzadko spotykana niemiecka wersja atlasu dziejów Polski z 1847 roku autorstwa historyka i polityka Joachima Lelewela. Atlas był uzupełnieniem niemieckojęzycznej monografii historii Polski. Zawiera mapy przedstawiające ziemie polskie w latach 850–1815, drukowane w technice litografii, z ręcznie kolorowanymi granicami.

♦ *Atlas nouveau contenant toutes les parties du monde...* to ręcznie kolorowany, bardzo efektowny atlas świata z pięknym frontysem. Zawiera głównie wznowienia map jednego z czołowych przedstawicieli kartografii francuskiej Guillaume’a Delisle’a, m.in. mapę Polski *Estats de la Couronne de Pologne* z około 1730 roku.

Koszt konserwacji wyniósł prawie 2,5 mln zł.

BIAŁORUSKI TRISTAN

Najstarszy zabytek białoruskiej literatury świeckiej, tzw. *Białoruski Tristan* znajduje się w zabytkowym kodeksie z XVI i XVII wieku, przechowywanym w zbiorach Biblioteki Raczyńskich. Kodeks w 2014 roku został wpisany na Polską Listę Krajową Programu UNESCO „Pamięć Świata”. Chcąc przybliżyć utwór polskim Czytelnikom, a tym samym wypełnić pewną naukową lukę, Biblioteka Raczyńskich zdecydowała o przetłumaczeniu rękopisu na język polski. W 2018 roku nakładem Biblioteki Raczyńskich ukazało się pierwsze polskie tłumaczenie jedynej zachowanej słowiańskiej wersji legendy o Tristanie napisanej prozą. Tego trudnego zadania podjęła się dr hab. Lilia Citko z Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku. Tłumaczenie wraz z opracowaniem zostało wydane w pięknej szacie graficznej, korespondującej stylistycznie z zabytkowym charakterem oryginału.

Białoruski Tristan. Rękopis ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Opracowanie i przekład Lilia Citko. Biblioteka Raczyńskich 2018

Na Światowej Liście Programu UNESCO „Pamięć Świata” znalazły się w 2015 roku akta i biblioteka braci Czeskich z XVI–XIX w., przechowywane w Archiwum Państwowym w Poznaniu, Bibliotece

Kórnickiej oraz w Bibliotece Raczyńskich. Obecność obiektów z naszych zbiorów na obu listach pokazuje wartość kolekcji zgromadzonych przez prawie dwa wieki w Bibliotece Raczyńskich.

Efektowności naukowej i popularyzatorskiej prowadzonej w Bibliotece Raczyńskich są publikacje. Jest wśród nich *Winieta. Pismo Biblioteki Raczyńskich*, ukazujące się od 1997 roku pismo poświęcone tematyce bibliotekarskiej i bibliofilskiej. Na kartach czasopisma pojawiają się m.in. artykuły o wyjątkowych zbiorach, a także pisarzach, badaczach, kolekcjonerach czy innych ciekawych postaciach związanych z Poznaniem lub Biblioteką. W 2018 roku *Winieta* pojawiła się w nowej szacie graficznej.

20/10. SPOTKANIA Z ARCYDZIEŁEM W BIBLIOTECE RACZYŃSKICH

Organizując wspólnie z PKO Bankiem Polskim Spotkania z Arcydziełem, od 2006 roku zaprezentowaliśmy ponad 30 pereł polskiego i europejskiego piśmiennictwa. Poświęcono im wydawnictwo *20/10. Spotkania z Arcydziełem w Bibliotece Raczyńskich*. Publikacja przedstawia 20 cennych zabytków piśmiennictwa ze zbiorów poznańskiej księżnicy, które zostały zaprezentowane publiczności w ciągu 10 lat (2006–2016) podczas odbywających się dwa razy w roku „Spotkań z Arcydziełem”. Miano arcydzieła zyskały różne obiekty istotne dla kultury polskiej i europejskiej – cenne ze względu na swoją unikatowość i niepowtarzalność, ważne poprzez treści, które niosą, zachwycające szatą graficzną i starannością wykonania, mające fascynujące losy.

20/10 Spotkania z Arcydziełem w Bibliotece Raczyńskich pod redakcją Agnieszki Baszko. Biblioteka Raczyńskich 2018

SPUŚCIZNA LITERACKA MARIANA GRZEŚCZAKA

Poecie Marianowi Grześczakowi (1934–2010) poświęcono piąty tom „Katalogu rękopisów Ośrodka Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego”. Poeta, powieściopisarz, dramaturg, krytyk literacki i tłumacz, redaktor czasopism literackich był w 1956 roku współzałożycielem poznańskiej grupy literackiej „Wierzbak”. Nakładem Biblioteki Raczyń-

skich ukazał się także tom „Przedostatnie wiersze”. To drugi wydany pośmiertnie zbiór poetycki pisarza. Zawiera liryki wcześniej niepublikowane, odnalezione w spuściznie literackiej Mariana Grzeszczaka, która znajduje się w zbiorach Domu Literatury Biblioteki Raczyńskich.

Katalog rękopisów Ośrodka Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego. Oprac. Alicja Przybyszewska. Biblioteka Raczyńskich 2018

Marian Grzeszczak *Przedostatnie wiersze*. Seria *Poezja i proza poznańskich polonistów*. Wydawnictwo Wulkan, Biblioteka Raczyńskich, Poznań 2020. Edycję dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, w ramach programu Literatura 2020.

IŁŁA I PUBLIKACJE POKONFERENCYJNE FESTIWALU SŁOWA W PIOSENCE FRAZY

„Nowe słowa w piosence. Źródła. Rozlewiska” pod red. Magdaleny Budzyńskiej-Łazarewicz i Krzysztofa Gajdy oraz „Etyka i estetyka słowa w piosence” i „Polska w piosence” pod red. Krzysztofa Gajdy i Małgorzaty Chrzastowskiej to trzy książki, które są pokłosiem konferencji naukowych organizowanych przez Bibliotekę Raczyńskich w ramach Festiwalu Słowa w Piosence „Frazy” w latach 2015–2018. Referaty, podobnie jak festiwal, poświęcone były piosence autorskiej, piosence z tekstem, dobrze napisanej. W publikacjach naukowej analizie poddano gatunek piosenki, historię i teorię gatunku, ujęcie audioantro-

pologiczne oraz związki polskiej muzyki rozrywkowej ze społecznymi przemianami i historia najnowsza.

Wydawniczą atrakcją III edycji Festiwalu Słowa w Piosence „Frazy” była płyta *Ilła*, powstała na zamówienie Biblioteki Raczyńskich. Muzykę do wierszy Kazimierzy Iłłakowiczówny, której Mieszkanie-Pracownia jest jednym z oddziałów Biblioteki, skomponował Maciej Fortuna.

♦ Jan Wołek *267 z większej całości*. Wybór i Opracowanie Krzysztof Gajda. Biblioteka Raczyńskich 2016

♦ *Nowe słowa w piosence. Źródła. Rozlewiska* pod red. Magdaleny Budzyńskiej-Łazarewicz i Krzysztofa Gajdy. Instytut Kultury Popularnej 2017

♦ *Etyka i estetyka słowa w piosence* pod red. Krzysztofa Gajdy i Małgorzaty Chrzastowskiej. Biblioteka Raczyńskich, Wydawnictwo Naukowe UAM 2019

♦ *Polska w piosence (1989–2019)* pod red. Krzysztofa Gajdy i Małgorzaty Chrzastowskiej. Biblioteka Raczyńskich, Wydawnictwo Naukowe UAM 2020

♦ Maciej Fortuna *Ilła*. Biblioteka Raczyńskich 2017

PAMIĘTNIKI MARII KSIĘŻNEJ OGIŃSKIEJ

Maria księżna Ogińska (1857–1945) pochodziła ze znanej wielkopolskiej rodziny hrabiowskiej Skórzewskich, linii czerniejewskiej, herbu Drogośław. W trudnym okresie zaborów rodzina kultywowała wartości patriotyczne. W 1876 roku Maria wyszła za księcia Michała Ogińskiego (1849–1902) herbu Oginiec. Wkrótce po ślubie młoda para przenieśli się na Żmudź. W wybudowanym przez siebie pałacu w Pługianach nowoczesny ziemianin Michał Ogiński prowadził aktywną działalność społeczną i gospodarczą. Maria Ogińska znała osobiście panujących w Rosji i Niemczech, papieża Leona XIII, przedstawicieli polskiej i zagranicznej arystokracji, wpływowych polityków, ludzi kultury, nauki i sztuki. Wydane pamiętniki mają wyjątkową wartość, a oryginalne rękopisy autorki przechowywane są w Bibliotece Raczyńskich. Te unikatowe materiały, niebędące dotąd przedmiotem analiz badaczy, opracował i opatrzył przypisami Ryszard Nowicki. Pamiętniki należą do nielicznych wspomnień ukazujących życie co-

dzienne Polaków na Żmudzi w okresie zaborów. Zawierają szereg cennych informacji o pracy organicznej, pielęgnowaniu tradycji patriotycznych, legalnym przeciwstawianiu się uciskowi ze strony zaborcy rosyjskiego, a także wspomnienia z podróży. Podczas spotkania prezentującego wydawnictwo w Pługianach wzbudziły spore zainteresowanie badaczy litewskich. Obecnie przygotowywane jest tłumaczenie na język litewski.

Maria księżna Ogińska, *Moje pamiętniki*. Oprac, wstęp i przypisy dr hab. Ryszard Nowicki. Biblioteka Raczyńskich 2019

POLONICA XVI WIEKU

Kolekcja starych druków w Bibliotece Raczyńskich liczy 18 tysięcy woluminów, z czego większość pochodzi z tzw. dawnego zasobu, którym to mianem przyjęto określać nabytki sprzed II wojny światowej. Polonica XVI w. stanowią niewielką część tego zbioru – 320 woluminów, na które przypada 450 druków, łącznie 390 pozycji katalogowych. Katalog poloników XVI wieku w zbiorach Biblioteki Raczyńskich zawiera opisy dzieł drukowanych w latach 1501–1600 na obszarze ówczesnej Rzeczypospolitej, a także za granicą, jeśli są polskiego autorstwa lub dotyczą Polski. Wśród szesnastowiecznych poloników przeważają druki religijne, m. in.: Biblia Leopolda (Kraków 1560–1561), pierwszy drukowany przekład całej

Biblii na język polski, psalterze, księgi liturgiczne, kazania, katechizmy. Dostępnym są druki z dziedziny historii, zwłaszcza kroniki autorstwa m. in.: Marcina Bielskiego, Marcina Kromera czy Macieja Strykowski. Inne dziedziny nauki, jak medycyna, literatura piękna, prawo, filozofia, astronomia i matematyka, reprezentowane są w mniejszym stopniu. Nie brakuje wśród nich takich cymeliów jak „Żwierciadło” Mikołaja Reja (Kraków 1568) czy „De republica emendanda” (O naprawie Rzeczypospolitej) Andrzeja Frycza Modrzewskiego (Bazyłęa 1554). Katalog zawiera indeks drukarzy i proveniencji.

Dorota Gołębowska „Polonica XVI wieku w zbiorach Biblioteki Raczyńskich. Katalog” Biblioteka Raczyńskich 2019

PREZYDENT WART POZNANIA

Katalog wystawy „Prezydent wart Poznania – Cyryl Ratajski (1875–1942)” to opracowanie o charakterze popularnonaukowym, które ma za zadanie przywrócić pamięć o dokonaniach tej trudnej do przecenienia postaci. Ratajski nazywany jest ojcem miasta i najlepszym prezydentem w historii Poznania, jednak świadomość jego dokonań jest znikoma. Katalog ma służyć popularyzowaniu postaci Cyryla Ratajskiego, przez ukazanie osiągnięć jego prezydentury, których ślady są nadal widoczne w mieście. Publikacja prezentuje Ratajskiego jako wizjonera, społecznika, i – używając współczesnego określenia – managera chcącego uczynić z Poznania miasto europejskiego formatu oraz wizję tę konsekwentnie realizującego. Katalog zawiera obszerny, liczący 222 pozycje spis eksponatów prezentowanych na wystawie, pochodzących z ze zbiorów kilkunastu instytucji kultury oraz osób prywatnych. Zamieszczono w nim również blisko 40 anegdotycznych historii oraz kilkadziesiąt archiwalnych fotografii przedstawiających międzywojenny Poznań, co czyni publikację pewnego rodzaju przewodnikiem po dawnym Poznaniu.

Maria Niestrawska „Prezydent wart Poznania – Cyryl Ratajski (1875–1942). Katalog wystawy czasowej w Muzeum Literackim Henryka Sienkiewicza, oprac. Graf. Sławomir Pacholczyk. Biblioteka Raczyńskich 2019

VADEMECUM NORWIDA. ROZPLĄTYWANIE

Niejasna, mglista twórczość Cypriana Kamila Norwida sprawiała trudność jemu współczesnym, sprawia trudność również dzisiaj. Równie spleciona jak dzieło poety jest jego biografia. A jednak artysta wciąż fascynuje, inspiruje swoim językiem, biografią, twórczością literacką i plastyczną. W Bibliotece Raczyńskich, w roku 2021 – roku dwóchsetlecia urodzin czwartego wieszczka, odbyła się wystawa ukazująca jego dzieło przez pojęcia, które ułożone w odpowiednim szyku tworzyły hasło: *Vademezum Norwida*. Hasło nawiązuje do najśłynniejszego tomu poezji, ale także jest zbiorem podstawowych informacji. Publikacja *Vademezum Norwida. Rozplątywanie* zawiera szersze omówienie zagadnień poruszanych na wystawie, przywołuje głosy krytyków, zawiera cytaty jego wierszy i listów, szuka połączeń z polską piosenką i popkulturą.

Agata Bobryk, Katarzyna Wojtaszak *Vademezum Norwida. Rozplątywanie*. Biblioteka Raczyńskich 2021

CZYTATY NA PIĘCIOLINII

Cykl spotkań i warsztatów realizowany w 2021 roku pod nazwą „CZYTATY na pięciolinii” był już piątą odsłoną edukacyjnego cyklu CZYTATY realizowanego przez Bibliotekę Raczyńskich. Podczas bezpłatnych spotkań przez pięć lat zaproponowaliśmy kilkaset tytułów zarówno nowości z literatury pięknej i popularnonaukowej, jak i z klasyki dla młodych czytelników. Adresowane do dzieci wraz z opiekunami spotkania z książką, animacje i zabawy, pokazy popularnonaukowe, warsztaty plastyczne czy zajęcia ruchowe to tylko niektóre z form, towarzyszących CZYTATOM. Realizowane od czerwca do września 2021 roku na letnim Tarasie Biblioteki Raczyńskich „CZYTATY na pięciolinii” poświęcone były muzyce. Uczestnicy mieli okazję wziąć udział w edukacyjnych zabawach związanych z muzyką ludową i dawną, zajęciach operowych i baletowych oraz w warsztatach pisania piosenki. Publikacja zbierająca scenariusze do zajęć i słowniczek pojęć adresowana jest do nauczycieli i animatorów, by inspirować tych, którzy zechcą poszerzyć ofertę wydarzeń o działania związane z muzyką. Warto to uczynić, ponieważ łączenie kontekstów i rodzajów sztuki jest działaniem służącym

rozwojowi instytucji kultury i edukacji. Jest także twórczym procesem bardzo twórczym i wzbogacającym nie tylko dla uczestników, lecz także organizatorów i prowadzących takie zajęcia.

- ♦ Anna Kozłowska, Katarzyna Wojtaszak *Czytaty na pięciolinii. Scenariusze do zajęć*, Biblioteka Raczyńskich, 2021
- ♦ *Książki i Sztuka. Dziedzictwo po Edwardzie i Atanazym Raczyńskich*. Wystawa towarzysząca otwarciu nowego gmachu Biblioteki Raczyńskich. Biblioteka Raczyńskich 2015
- ♦ Regina Kurewicz, Alicja Przybyszewska *Katalog Rękopisów Ośrodka Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego*. T. 4, Sygnatury DL/408 – DL/511. Biblioteka Raczyńskich 2016
- ♦ Alicja Przybyszewska *Repertuar Teatru Polskiego w Poznaniu za dyrekcji Franciszka Dobrowolskiego: (1883–1896)*, Biblioteka Raczyńskich 2015
- ♦ Anna Surzyńska-Błaszak *Fundusze Unijne w Muzeach. Materiały z Konferencji Zorganizowanej Przez Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza w Poznaniu*, Biblioteka Raczyńskich 2015
- ♦ *W drodze ku niepodległości. Społeczeństwo polskie w Wielkopolsce pod zaborem pruskim w latach 1815–1918*. Wystawa w Bibliotece Raczyńskich, listopad-grudzień 2018. Biblioteka Raczyńskich 2018

SYSTEM BIBLIOTECZNY

Lata 2017–2021 to także intensywne prace nad retrokonwersją, czyli wprowadzaniem zbiorów biblioteki do katalogu online. Księgozbiór liczący blisko 1 mln 900 tys. jednostek oraz złożona struktura Biblioteki sprawiają, że proces opracowania rekordów i udostępnienia wszystkich tytułów w elektronicznym katalogu był rozłożony w czasie. Wszystkie obecnie otwarte filie udostępniają zbiory w systemie Horizon, który umożliwia Czytelnikom korzystanie z katalogu online. Znajduje się w nim już 1 477 358 rekordów pozycji (stan na 31 grudnia 2021 roku).

Biblioteka jest członkiem fundatorem Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych, w którego ramach aktywne działamy na rzecz unowocześnienia systemu bibliotecznego. System Horizon został bowiem wprowadzony w Poznaniu ponad

ćwierć wieku temu i nie spełnia dzisiejszych oczekiwań czytelników. Po audycie został dokonana zmiana zarządu, który w najbliższych latach ma przeprowadzić poznańskie biblioteki przez trudny proces przejścia na nowoczesny system wspierający prace bibliotekarzy i poszukiwania czytelników.

Narzędzia informatyczne pomagają w codziennej działalności ludzi pracujących w Bibliotece i korzystających z jej zbiorów. Testowanie i wprowadzenie aplikacji wspomagających zakup nowości wydawniczych oraz dobór książek dla czytelników są częścią realizowanego od 2020 roku projektu „Sztuczna inteligencja w służbie książki”, dofinansowanego z Funduszy EOG.

4. WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI

Biblioteka Raczyńskich współpracuje z wieloma instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, fundacjami, stowarzyszeniami. Wspiera działania promujące książkę i czytelnictwo, programy edukacyjne oraz aktywny udział w życiu kulturalnym różnych grup społecznych i osób z niepełnosprawnościami. Współpracuje także z sektorem prywatnym, podmiotami zagranicznymi oraz szkołami – od przedszkoli po uniwersytety.

Są to instytucje kultury i naukowe lokalne i ogólnopolskie, m.in.

- ♦ Archiwum Państwowe w Poznaniu
- ♦ Asz.teatr
- ♦ Biblioteka Narodowa i wiele bibliotek w kraju i za granicą (m.in. Biblioteka J. Mahena w Brnie)
- ♦ Centrum Inicjatyw Rodzinnych
- ♦ Centrum Inicjatyw Senioralnych
- ♦ Centrum Informacji Miejskiej
- ♦ Centrum Informacji Kulturalnej
- ♦ Czeskie Centrum
- ♦ Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
- ♦ Instytut Genetyki Człowieka PAN
- ♦ Instytut Książki
- ♦ Instytut Pamięci Narodowej oddział w Poznaniu
- ♦ Jednostki pomocnicze Miasta Poznania – rady osiedli
- ♦ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- ♦ Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
- ♦ Muzeum Historii Polski w Warszawie
- ♦ Muzeum-Pracownia Literacka Arkadego Fiedlera i wiele muzeów w kraju i za granicą
- ♦ Narodowe Centrum Kultury
- ♦ Poznańskie Centrum Dziedzictwa
- ♦ Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu
- ♦ Teatr Muzyczny w Poznaniu
- ♦ Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki
- ♦ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
- ♦ wiele szkół w kraju i za granicą
- ♦ wydawnictwa: m.in. Agora, Czarne, Folia, Marginesy, Media Rodzina, Wydawnictwo Miejskie Posenania, Wydawnictwo Poznańskie, Świat Książki, Święty Wojciech Dom Medialny, W drodze, Zakamarki, Znak, Zysk i S-ka

Sektor prywatny, m.in.

- ♦ PKO Banki Polski
- ♦ Międzynarodowe Targi Poznańskie
- ♦ Allegro
- ♦ Legimi SA
- ♦ Literacka Technologie
- ♦ Lubimyczytac.pl

Organizacje pozarządowe, m.in.

- ♦ Fundacja Barak Kultury
- ♦ Fundacja Fiedlerów
- ♦ Fundacja GRANDA
- ♦ Fundacja Kultury Irlandzkiej
- ♦ Fundacja Rozwoju Miasta Poznania
- ♦ Fundacja Tamitu
- ♦ Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
- ♦ Polskie Towarzystwo Ziemiańskie
- ♦ Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych
- ♦ Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
- ♦ Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
- ♦ Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza, oddział w Poznaniu
- ♦ Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich
- ♦ Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej

Od 2021 roku Biblioteka Raczyńskich w roli partnera realizuje też projekt Ogólnopolskiego Operatora Oświaty Cyfrowy Skok w GOK. Efektem współpracy są szkolenia dla bibliotekarzy i zajęcia komputerowe dla uczniów prowadzone w 2021 roku w formule online oraz możliwość korzystania z laptopów, które w 2022 roku przejdą na własność Biblioteki.

Liczne instytucje korzystają także ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich: wypożyczane są materiały i eksponaty na wystawy, opracowywane są kwereńdy naukowe, a ze zbiorów Biblioteki korzystają osoby prywatne, badacze, dziennikarze, publicyści. Zbiory Biblioteki Raczyńskich wykorzystywane są w wielu artykułach i opracowaniach, ostatnio posłużyły m.in. do powstania Wielkopolskiej Teki Edukacyjnej zrealizowanej przez Fundację Centrum Solidarności.

POMOC UKRAINIE

Biblioteka Raczyńskich od lutego 2022 r. zaangażowała się w pomoc osobom i instytucjom, które ucierpiały na skutek wybuchu wojny w Ukrainie. Bibliotekarze (często mimo bariery językowej) starają się być wsparciem dla Osób Uchodźczych. W możliwie przystępny sposób pomagają w dostępie do kultury oraz w rozwiązywaniu codziennych problemów – w placówkach biblioteki znajdują się informacje w języku ukraińskim gdzie szukać pomocy. W ramach działań pomocowych zorganizowano i włączono się w takie działania jak:

♦ wolontariat w Urzędzie Miasta Poznania. Bibliotekarki pełniły dyżury oferując tzw. opiekę wytchnieniową, obejmującą zajęcie się dziećmi, podczas wyrabiania dokumentów i załatwiania formalności przez dorosłych

♦ posługiwanie się wzorem karty zapisu oraz przetłumaczenie najważniejszych informacji z regulaminu na język ukraiński

♦ przygotowano trzy stanowiska komputerowe z ekranem i klawiaturą przystosowaną do korzystania w języku ukraińskim (ukraińska cyrylica) – na razie nikt z nich nie korzystał

♦ zbiórki rzeczowe i pieniężne. Biblioteka Raczyńskich ogłosiła zbiórki książek w języku ukraińskim dla dzieci oraz zbiórkę pieniężną na zakup ukraińskich książek. Nawiązano kontakt z wydawnictwem we Lwowie, które mimo wojny ciągle działa i wciąż sprzedaje książki dla dzieci po ukraińsku. To działanie nie tylko stworzyło możliwość pomocy dzieciom i uzupełnienia zbiorów, ale także wsparcie ukraińskich wydawców

♦ zakup książek od lwowskich wydawnictw we współpracy z Muzeum Narodowym w Poznaniu. Biblioteka Raczyńskich sprowadziła ze Lwowa 600 ukraińskich książek (zakup od lwowskich wydawnictw Starego Lwa i Apriori. 500 egzemplarzy trafiło na półki Biblioteki dla dzieci, Filii 2, Filii Naramowickiej i Filii Wildeckiej, a 100 egzemplarzy do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury

♦ (U)kraina czytania – działanie dofinansowane z programu Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji. Biblioteka Raczyńskich otrzymała dotację w programie „Poznajmy się – konkurs na realizację działań integracyjnych” w ramach projektu #Aktywator WLKP. Zadanie mające na celu wspieranie integracji migrantów oferowało dwujęzyczne spotkania czytelnicze, warsztaty plastyczne i pogadanki na temat kultury i tradycji. Dzięki dotacji możliwe było także poszerzenie księgozbioru Biblioteki Raczyńskich o książki w języku ukraińskim oraz dwujęzyczne dla dzieci

♦ wydarzenia kulturalne w ramach Festiwalu Ludzie Książki. Odbyło się spotkanie autorskie dwóch pisarzy: Bohdana Kołomijczuka i Ryszarda Ćwirleja, panel tłumacki i rozmowa z tłumaczami z języka ukraińskiego Sofiją Andruchowycz, Ryszardem Kupidurą oraz koncert zespołu DAGADANA

♦ na profilu Biblioteki Raczyńskich na Facebooku można obejrzeć dwujęzyczny spektakl online Teatru Bajarka pt. „Lisica i żuraw”. Na stronie internetowej Biblioteki Raczyńskich znajduje się wpis zawierający linki do darmowych zbiorów literatury dziecięcej w języku ukraińskim. Wśród propozycji są też udostępnione bezpłatnie, przetłumaczone na język ukraiński książki polskich autorów oraz dwujęzyczne kolorowanki, audiobooki i prezentacja dla dzieci o Ukrainie. Wykaz ten był polecany w wielu artykułach o tematyce pomocy dzieciom z Ukrainy.

5. FUNDUSZE ZEWNĘTRZNE DOTACJE GRANTY

Przez osiem lat Biblioteka Raczyńskich realizowała trzy projekty dofinansowane z funduszy unijnych. Oddanie do użytku nowego gmachu w 2013 roku nie oznaczało bowiem zakończenia projektu rozbudowy Biblioteki Raczyńskich, finansowanego w ramach XI priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Wykonanie całości zaprojektowanych i jego rozliczenie trwało do 2016 roku.

Całkowity koszt wyniósł **71 033 894,21 zł**. Miasto Poznań zapewniło w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym wkład własny w wysokości **39 150 294,98 zł**. Pozostała część środków w wysokości **31 883 599,23 zł** pochodzi z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**. Biblioteka Raczyńskich uzyskała je w drodze konkursu projektów w ramach **XI priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**.

W kwietniu 2022 roku otwarto dla czytelników zabytkowy budynek Biblioteki po modernizacji. Tym samym dobiegła końca największa od kilku lat inwestycja Biblioteki Raczyńskich. Jej efektem jest przywrócenie siedzibie Książnicy pierwotnej funkcji bibliotecznej, dostosowanie budynku do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, poszerzenie oferty oraz zwiększenie funkcjonalności biblioteki. W ramach modernizacji odbyły się m.in. roboty tynkarskie, sztukatorskie oraz malarskie, renowacja historycznych drzwi zewnętrznych i stolarki okiennej, zabezpieczenia fundamentów i murów piwnicy, montaż platform dla osób z niepełnosprawnościami. Zrealizowane zostały konserwacja i digitalizacja cennych atlasów oraz zakupiono 11 książkomatów. Inwestycja realizowana jest dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich ze środków **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020**. Całkowita wartość projektu wynosi **21 190 467,82 zł**, z czego dofinansowanie z UE to **14 220 940,68 zł**.

W październiku 2021 roku podpisano umowę na ustawienie w Poznaniu 11 książkomatów. Ich pojawieniu się w miejscach pozbawionych infrastruktury kulturalnej towarzyszyła praca nad oprogramowaniem umożliwiającym ich obsługę i wypożyczanie książek przez czytelników. Książkomaty są uzupełnieniem oferty bibliotecznej i zachętą do korzystania ze

zbiorów bibliotecznych. Działania związane z promocją i obsługą książkomatów finansowane są z projektu „Sztuczna inteligencja w służbie książki”, który korzysta z dofinansowania **Programu Kultura w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014–2021**. Koszt przedsięwzięcia to **1 897 108 zł**.

DOTACJE Z PROGRAMÓW MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

W latach 2017–2021 Biblioteka Raczyńskich pozyskała dotacje na realizację zadań:

- ♦ zakup nowości z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa w wysokości ponad **755 000 zł** cykl CZYTATY – w programach Promocja czytelnictwa i Edukacja kulturalna w wysokości łącznie **113 500 zł**
- ♦ cykl Jesień z... – w programie Partnerstwo dla książki w wysokości łącznie **94 376,67 zł** (w latach 2018–2021)
- ♦ Kanon Wielkopolski – w programie Patriotyzm Jutra w wysokości łącznie **23 850 zł** (w latach 2017 i 2018)
- ♦ cykl Mól w sieci – w programie Partnerstwo dla książki w wysokości łącznie **38 000 zł** (w latach 2020 i 2021)

Ponadto realizowano jednoroczne zadania:

- ♦ „Cyfrowy Józef Ignacy Kraszewski” – digitalizacja książek, rękopisów i opracowań dotyczących pisarza w programie Kultura Cyfrowa w wysokości **20 000 zł**
- ♦ Edycja i promocja *Przedostatnich wierszy* Mariana Grzeźczaka – dotacja z programu Literatura w wysokości **6 650 zł**
- ♦ Biblioteka dla Seniora – dotacja z programu Partnerstwo dla książki w wysokości **9 450 zł**
- ♦ Muzea Biblioteki Raczyńskich online – dotacja z programu Kultura w sieci w wysokości **31 000 zł**
- ♦ Porannik książkowy – dotacja z programu Partnerstwo dla książki w wysokości **32 480 zł**

FUNDUSZE EUROPEJSKIE

Zadanie „Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych” zostało dofinansowane ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 w ramach Działania Ochrona Dziedzictwa Kulturowego i rozwój zasobów kultury. W 2017 r. podpisano umowę na zadanie, którego kwota dofinansowania wynosi **14 220 940,68 zł**. Całkowita wartość projektu wynosi **21 190 467,82 zł**.

Zadanie Sztuczna inteligencja w służbie książki zostało sfinansowane w ramach Działania 2 programu Kultura Poprawa dostępu do kultury i sztuki w ramach MF EOG 2014–2021. Wartość projektu to **1 993 157,95 zł**, dofinansowanie wyniosło **392 481,18 euro**.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDAMI POMOCNICZYMI

W latach 2017–2021 dotacje na zakup nowości do bibliotek oraz działalność kulturalną wyniosły **263 606 zł**.

SPONSORING

Biblioteka Raczyńskich współpracuje także z PKO Bankiem Polskim, który w 2017 r. wsparł konserwację cennych zbiorów bibliotecznych, do 2019 roku był mecenasem Festiwalu Słowa w Piosence „Frazy”, a od 2006 r. jest także sponsorem Spotkań z Arcydziełem. W latach 2017–2021 Biblioteka Raczyńskich uzyskała wsparcie na realizację zadań:

- ♦ Spotkanie z Arcydziełem w wysokości **47 154,44 zł netto**
- ♦ Festiwal Słowa w Piosence „Frazy” w wysokości **573 170,72 zł netto**

oraz od Fundacji PKO Banku Polskiego na konserwację „Rycin do Wspomnień Wielkopolski” Edwarda Raczyńskiego w wysokości **20 000 zł**.

6. USPRAWNIENIA

Instytucja jest zarządzana prawidłowo i zgodnie z przepisami, czego wyrazem są pozytywne wyniki kolejnych kontroli zewnętrznych i wewnętrznych, w szczególności kontrola funduszu wynagrodzeń w Bibliotece Raczyńskich przeprowadzona przez Biuro Audytu Urzędu Miasta Poznania, corocznie uzyskiwane pozytywne opinie z badania sprawozdań finansowych Biblioteki Raczyńskich przeprowadzanych przez zewnętrzne firmy audytorskie wybrane przez Organizatora, kontrola ZUS – bez zastrzeżeń, odnowienie certyfikatu ISO w 2021 roku ze wskazaniem mocnych stron Biblioteki w zakresie kontekstu organizacji, przywództwa, planowania, wsparcia, doskonalenia. Audytorzy podkreślili rzetelne i wzorowe prowadzenie dokumentacji.

- ♦ Doskonalenie narzędzi wyszukiwawczych i materiałów informacyjnych, które ułatwiają efektywne i samodzielne korzystanie z zasobów Biblioteki zarówno w zabytkowym gmachu, jak i w filiach bibliotecznych oraz muzeach.
- ♦ Wprowadzenie licznych procedur, instrukcji, zarządzeń etc. usprawniających pracę i zapewniających ciągłość działania Biblioteki.
- ♦ Uporządkowanie dokumentacji Biblioteki i jej oddziałów.
- ♦ Zwiększenie liczby realizowanych zadań przy zmniejszeniu liczby pracowników i zmniejszeniu finansowania przez Organizatora.
- ♦ Uporządkowanie magazynów, zalegających od lat dziewięćdziesiątych XX w. (piwnice przy ul. Wronieckiej, pałac w Sapowicach)
- ♦ Doprowadzenie do wykonania bezkosztowej naprawy elewacji nowego skrzydła Biblioteki w konsekwencji ujawnienia się wad ukrytych (wartość szacunkowa co najmniej 200 tys. zł)
- ♦ Zwiększanie przychodów własnych (opłaty za przetrzymanie zbiorów).

Raport przygotowała Anna Kozłowska we współpracy z Magdaleną Berą i Katarzyną Wojtaszak
Zdjęcia autorstwa pracowników Biblioteki Raczyńskich